

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești (1861-1939)

Un destin în slujba cooperăției

Grecoiu Gheorghe-Cristian*

Abstract:

Teacher Gheorghe Dumitrescu-Bumbești stood out as an animator of cultural life in Bumbești Jiu and neighboring localities, through the organized celebrations and by publishing the magazine „Șezătoarea Săteanului”. Appointed by Spiru Haret inspector of the popular banks, he was in charge of spreading the idea of cooperation and establishing popular banks throughout the country. He published numerous books, brochures and articles about the benefits of association in cooperatives and participated in cooperative events until the last year of his life. He can be considered, along with Spiru Haret, the father of popular banks in Romania.

Keywords: Gorj County, Dumitrescu-Bumbești, popular banks, cooperative movement

1. Date biografice:

Cu toate că unii autori consideră data nașterii sale anul 1856¹, 31 august 1861² sau ezită între cele două variante³, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești s-a născut la 8 septembrie 1861, în casa părinților săi, Dumitru și Ilinca **Cocheci**, din satul Pietrișu⁴, comuna Scoarța, jud. Gorj. A fost botezat de preotul Vlăduțu, la 17 septembrie, în biserica cu hramul Nașterea Maicii Domnului, având ca naș pe Gheorghe Stănilă.⁵ Din actul de naștere rezultă că numele său de familie era inițial Cocheci, iar ulterior l-a schimbat cu prenumele tatălui, Dumitru, la care a adăugat sufixul *escu*. Primul act oficial în care apare cu noul nume este actul de căsătorie nr. 13/1883, emis de Primăria comunei Scoarța, din care aflăm că tânărul învățător

* Consilier superior în cadrul Serviciului Județean Gorj al Arhivelor Naționale, email: cristiagrecoiu@yahoo.com

¹ Octavian Ungureanu, „Chipuri și profiluri din istoria culturii gorjene. Gh. Dumitrescu-Bumbești.” în *Gazeta Gorjului*, an IX, nr. 1219 din 17 iulie 1976, p. 6; Victoria Stolojanu-Munteanu, „Bumbești-Jiu. Monografie”, Editura „Rhabon”, Târgu Jiu, 2003, p. 350; Vasile Smeu „Gheorghe Dumitrescu-Bumbești” în *Litua. Studii și cercetări*, nr. VIII, Editura „Clusium”, Cluj Napoca, 2000, p. 315-320.

² Alexandru Doru Șerban, „Personalități care au fost în Gorj”, Editura Măiastra, Târgu Jiu, 2009, p. 228.

³ Vasile Arimia, Vasile Bobocescu, Nicolae Mischie, Dan Neguleasa, Alexandru Păsărin, „Personalități gorjene de-a lungul istoriei”, Editura Fundației „Premiile Flacăra – România”, București, 2000, p. 85; Z. Cârługea „Gorjeni de seamă. Gh. Dumitrescu-Bumbești” în *Almanahul Gorjului. Micro Enciclopedie*, ediția a II-a, Editura „Ager”, Târgu Jiu, 1999, p. 167-169.

⁴ În prezent strada Beacu Mare din com. Scoarța.

⁵ Serviciul Județean Gorj al Arhivelor Naționale (în continuare S.J.A.N. Gorj), Colecția Registre de Stare Civilă comuna Scoarța, registrul 66/1861, Act de naștere nr. 9/1861, fila 2.

Gheorghe Dumitrescu s-a căsătorit, la 18 august 1883, cu Elena Ciocănescu, în vârstă de 17 ani, fiica preotului Gheorghe Ciocănescu, decedat și a preotesei Anița din comuna Gruiu.⁶ După ce s-a stabilit definitiv în comuna Bumbști-Jiu, și-a adăugat la nume și localitatea, devenind astfel Gheorghe Dumitrescu-Bumbști, numele sub care este în general cunoscut și cu care și-a semnat toate cărțile și articolele publicate. Prin testamentul său din 10 mai 1932, Elena Dumitrescu-Bumbști a împărțit averea sa soțului, copiilor și nepoților, cu obligația „*ca din venitul anual al averii ce testez, soțul meu să plătească anual Bisericii Parohiale din comuna Bumbști Jiu, suma de 1500 lei, cât timp va trăi dânsul, iar după moartea sa această obligațiune va trece asupra moștenitorilor mei*”.⁷ După o căsnicie de aproape o jumătate de secol, din care au rezultat nu mai puțin de șase băieți, Elena Dumitrescu-Bumbști a decedat la 1 iulie 1932, în comuna Bumbști Jiu.⁸

2. Activitatea didactică și culturală:

Gheorghe Dumitrescu-Bumbști a urmat cursurile școlii primare din comuna Copăcioasa, apoi Școala Normală din Târgu Jiu, pe care a absolvit-o în 1879. A lucrat apoi ca funcționar la Creditul Agricol din Târgu Jiu. În anul 1881 a fost numit învățător la Zorlești și după doi ani s-a transferat în comuna Mușetești. În septembrie 1884, Gheorghe Dumitrescu îi mulțumește lui Sotir I. Papadopulos din Târgu Jiu, care a donat 12 cărți pentru a fi distribuite ca premii elevilor de la școala Zorlești.⁹ În 1893 se stabilește definitiv în comuna Bumbști-Jiu. În anul 1895 a urmat cursuri speciale de lucru manual și legătorie de cărți la București, și reîntors acasă a înființat un atelier de lucru manual pentru elevii săi. Băieții împloteau coșuri, iar fetele țesau la războiul de țesut. Sâmbăta ținea șezători pentru săteni, iar duminica preda învățătorilor din împrejurimi lecții de lucru manual. În 1897 a înființat o bancă populară în Bumbști Jiu, care „*din cauza unor comercianți atotputernici în localitate n-a putut începe operațiunile*”.¹⁰ La expoziția din Craiova, Gheorghe Dumitrescu-Bumbști a obținut medalia de aur pentru lucrurile manuale realizate de elevii săi.¹¹

La 20 ianuarie 1891 s-a înființat „Societatea Învățătorilor din Gorj”, al cărei scop era „*ca membrii să se instruiască în mod reciproc, ca la rândul lor să poată instrui cu mai cu succes pe locuitorii rurali*”.¹² Pentru îndeplinirea acestui deziderat, societatea și-a propus să înființeze biblioteci la sate, să organizeze conferințe populare și să ofere cărți didactice elevilor săraci. În perioada februarie-septembrie 1891 a publicat ziarul lunar „Parângul”, care și-a încetat apariția după doar opt numere. Din comitetul de inițiativă au făcut parte învățătorii Ion

⁶ Idem, registrul 127/1883, fila 39.

⁷ S.J.A.N. Gorj, Fond Tribunalul Județean Gorj, dosar 137/1945, fila 36.

⁸ Idem, dosarul 61/1961, fila 20.

⁹ *Prietenul Săteanului*, an II, nr. 12 din 9 august 1884, p. 4.

¹⁰ *Calendarul Cooperăției Oltene pe anul 1921*, Editura Ramuri, Craiova, 1921, p. 72.

¹¹ *Șezătoarea Săteanului*, an I, nr. 12, martie 1899, p. 392.

¹² Apud Nicolae Mischie, „*Gorjul cultural. 1890-1910*”, Editura „Rhabon”, Târgu Jiu, 2003, p. 52.

Haiducescu, Lazăr Arjoceanu, Ion Marcău, I. Calotescu, C. Ciobanu, M. Nițulescu, D. Ionescu, A. Popescu, G. Constantinescu, I. Dănășel, iar din aprilie 1891 li s-au alăturat Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, C. Dobrescu și Petre Pănoiu.¹³

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a inițiat și cursuri de alfabetizare pentru sătenii neștiutori de carte din comună. A reușit să formeze o grupă de 15 adulți, cărora le preda citirea și scrierea de două ori pe săptămână, marți și vineri seara.¹⁴ Din inițiativa sa s-a construit între anii 1893-1894 un nou local de școală, cu trei săli de clasă, care a funcționat până în anul 1945, când s-a construit o școală nouă.¹⁵

A început și ținerea unor conferințe, în care le vorbea sătenilor despre agricultură, igienă, istorie, medicină, religie, chestiuni economice, știri din țară și străinătate etc. Ca la orice început, nu au lipsit greutățile, dar au fost depășite prin perseverența și entuziasmul tânărului învățător: *„Și am început cu ținerea de conferințe populare din sat în sat. La început lucru greu, la conferințe săteni puțini, și cei care veneau, clătinau capetele coprinși de îndoială. Desnădejdea și descurajarea erau aproape să ne cuprindă și pe noi cei ce propăvăduiam (...) Din ce în ce sătenii s-au adunat mai mulți și mai cu drag; veneau cu femei, cu copii cu tot, așa că de multe ori s-au ținut conferințele afară sub cerul liber, neîncăpând în școală ori în vreo altă casă.”*¹⁶

În anul 1894 a avut loc prima serbare țărănească la Bumbești Jiu, în localul școlii, din inițiativa lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești și Witorld Rolla Piekarski. Cu această ocazie s-a înființat prima bibliotecă școlară din Gorj, având peste o mie de cărți, majoritatea donate. Cu ocazia serbării câmpenești din 19 mai 1896, s-a organizat la Bumbești-Jiu și o expoziție etnografică de covoare, scoarțe și alte obiecte țărănești. Alături de prefectul Ion Carabatescu au participat învățători, preoți și săteni din Bumbești Jiu și comunele învecinate. Elevii gimnaziului din Târgu Jiu au executat dansuri populare, iar muzica a fost asigurată de fanfara Regimentului nr. 18 Gorj. Fondurile adunate cu această ocazie s-au folosit pentru mărirea bibliotecii și înființarea unui curs de lucru manual la școala din Bumbești.¹⁷

În ianuarie 1897 s-a înființat societatea de împrumut și păstrare „Cerbul” din Târgu Jiu de către învățătorii din județul Gorj. Printre membrii fondatori, alături de Lazăr Arjoceanu din Bălănești, Petre Pănoiu din Crasna, preotul Ion Roșoga din Turburea s-a numărat și învățătorul din Bumbești Jiu, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești.¹⁸ Scopul societății era de a forma un capital prin cotizații lunare, care va servi la împrumutarea membrilor ei. În primul an, banca „Cerbul” a ajuns să aibă 56 de membri (43 de învățători, 7 preoți, 2 profesori secundari, 3 comercianți și 1 student) și un capital de 3514 lei.¹⁹

¹³ *Ibidem*, p. 53.

¹⁴ *Ibidem*, p. 84.

¹⁵ Victoria Stolojanu-Munteanu, *„Bumbești-Jiu. Monografie”*, Editura „Rhabon”, Târgu Jiu, 2003, p. 329.

¹⁶ *Șezătoarea Săteanului*, an I, nr. 12, martie 1899, p. 362-363.

¹⁷ Iuliu Moisil, „Prima pagină din istoricul băncilor populare din România veche” în *Convorbiri Literare*, an LIV, nr. 2, februarie 1922, București, p. 131.

¹⁸ *Ibidem*, p. 142.

¹⁹ *Ibidem*, p. 144.

În anul 1898 s-au organizat conferințe populare nu doar în Bumbești-Jiu, ci și în comunele vecine, Cartiu, Gruiu, Mușetești, Voitești, unde li se explicau participanților noțiuni de igienă, altoitul pomilor, cultura viței de vie, creșterea vitelor, băncile populare, alcoolism, concubinaj, cultura viermilor de mătase, sărbătorile păgânești etc.²⁰ În ziua de 21 martie 1899 a avut loc o conferință populară la Curtișoara, unde Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a explicat scopul înființării societății „Luminarea Săteanului” și le-a dat sfaturi sătenilor despre igienă și muncile agricole. Cu această ocazie s-a hotărât înființarea unei bănci populare în comună, unde țăranii să-și depună economiile și să se împrumute cu dobândă mică.²¹

La conferința din 28 martie 1899 din comuna Schela, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești le-a explicat sătenilor care este scopul conferințelor populare și foloasele lor, a vorbit despre starea țăranimii din alte țări, cum a progresat nu numai din punct de vedere cultural, cât și economic. I-a îndemnat pe țărani să aibă încredere în banca de economie și păstrare numită „Hărăboreanca”, în amintirea localității istorice din comuna lor.²²

În 1913 Gheorghe Dumitrescu-Bumbești și Luca Evulescu au donat terenul pentru construirea unei școli în centrul comunei Bumbești Jiu, dar prefectul a decis ca școala să se construiască la 5 km de sat, deși acolo nu exista terenul necesar. Deoarece locuitorii au fost nemulțumiți de locația aleasă de prefect, construirea școlii a fost amânată.²³

3. Șezătoarea Săteanului:

În anul 1898, 70 de învățători, preoți și săteni din 17 comune au înființat societatea „Luminarea Săteanului”, cu sediul în comuna Bumbești Jiu, avându-l ca președinte pe Gheorghe Dumitrescu-Bumbești.²⁴ Scopul noi societăți era: *„înființarea de biblioteci cu cărți și reviste potrivite pentru săteni și deprinderea celor știutori de carte cu citirea lor; înființarea școalelor de adulți; înființarea de bănci populare în fiecare comună pentru a asigura o bună stare materială a sătenilor; ținerea de conferințe populare pentru a deprinde pe săteni cu moralitatea, munca, chibzuința, economia și iubirea de școală și de biserică și dare de serbări pentru îmbogățirea bibliotecilor și eventual clădiri de localuri de școale.”*²⁵

În primul an de funcționare, membrii societății au organizat 15 conferințe, două serbări și au înființat două bănci populare în comunele Curtișoara și Schela.²⁶ Primul număr al revistei „Șezătoarea Săteanului” a apărut al 5 aprilie 1898, sub redacția unui grup de învățători, în frunte cu Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, ca

²⁰ *Șezătoarea Săteanului*, an I, nr. 12, martie 1899, p. 389-390.

²¹ *Ibidem*, p. 384.

²² *Ibidem*, p. 386.

²³ *Gorjiul*, an VI, nr. 15 din 9 mai 1913, p. 3.

²⁴ Iuliu Moisil, *op. cit.*, p. 146.

²⁵ Emanoil Popescu, „Primele licăriri de mișcare economică-culturală în Gorj” în *Șezătoarea Săteanului*, an XVI, nr. 1, ianuarie 1914, Tip. „Typoglob”, București, p. 5.

²⁶ *Ibidem*, p. 7.

publicație a societății culturale „Luminarea Săteanului”. În articolul-program „Ce avem de gând”, publicat în primul număr al revistei, aflăm că: „*La această revistă va putea să scrie orice persoană din țară cu dor pentru luminarea satelor. Scoțând această revistă nu ne-am gândit a da publicului articole științifice, pedagogice, literare etc., întrucât sunt destule reviste în acest scop. Ne-am propus numai a da sătenilor ceea ce le este de folos pentru a deștepta în ei gustul cititului și împrietenirea cu cartea, singura care-i va ridica, așa după cum sunt sătenii altor țări înaintate*”.²⁷

În martie 1899, aceasta fuzionează cu revista „Amicul Poporului” din Târgu Jiu, organ al societății culturale cu același nume. În perioada 1 iunie 1899 – mai 1900 noua societate publică revista lunară „Lumina Satelor”, „*revistă populară a unui mare comitet de învățători și preoți sub conducerea domnilor Lazăr Arjoceanu și Gheorghe Dumitrescu-Bumbești*”.²⁸ După un an de activitate comună, societatea culturală se desparte și cele două reviste își reiau apariția separat. Din august 1900, „Șezătoarea Săteanului” apare lunar ca „*revistă poporană a mișcărilor culturale și economice*”, iar din ianuarie 1906 redacția se mută la București, până în iulie 1916, când își încetează apariția.²⁹

Pe lângă faptul că era fondator și director-proprietar al revistei „Șezătoarea Săteanului”, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a publicat numeroase articole, cu privire la băncile populare și nu numai, în paginile revistei: „Un an de viață”³⁰, „Pricinile căderii unor societăți”³¹, „Instrucțiuni pentru adunarea generală a băncilor populare”³², „Criza și Băncile Populare”³³, „Operațiunile Băncilor Populare”³⁴, „Băncile Populare și cooperativele sătești”³⁵, „Spiru C. Haret”³⁶, „Lui Spiru C. Haret”³⁷, „Pentru monumentul lui Spiru Haret”³⁸, „A.S.R. Principesa Maria, Principesele Elisabeta, Mărioara și Principele Carol în mijlocul țăranilor”³⁹, „În memoria lui Spiru Haret. Către tovarășii cooperatori”⁴⁰, „Fondul cultural Haret și Statuia lui Haret”⁴¹ etc.

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a reușit să adune în jurul revistei „Șezătoarea Săteanului” o pleiadă de intelectuali, nu doar din Gorj și din țară, ci și din provinciile românești aflate sub stăpânire străină. De-a lungul timpului din

²⁷ Apud Nicolae Mischie, *op. cit.*, p. 153-154.

²⁸ *Ibidem*, p. 70.

²⁹ ***, *Publicațiunile Periodice Românești (Ziare, Gazete, Reviste). Tom. I, Catalog alfabetic 1820-1906*, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, București, 1913, p. 664-665.

³⁰ *Șezătoarea Săteanului*, an I, nr. 12, martie 1899, p. 362-392.

³¹ *Idem*, an IV, nr. 2, noiembrie 1901, p. 165-167.

³² *Idem*, an VI, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1904, p. 53-55.

³³ *Idem*, an VII, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1905, p. 4-9.

³⁴ *Idem*, an VIII, nr. 5, mai 1906, p. 109-111.

³⁵ *Idem*, an VIII, nr. 11, noiembrie 1906, p. 309-310.

³⁶ *Idem*, an XV, nr. 1, ianuarie 1913, p. 2-7.

³⁷ *Ibidem*, p. 27-30.

³⁸ *Șezătoarea Săteanului*, an XV, nr. 2, februarie 1913, p. 30-31.

³⁹ *Idem*, an XV, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1913, p. 1-14.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 22-24.

⁴¹ *Șezătoarea Săteanului*, an XVI, nr. 12, decembrie 1914, p. 28-30.

comitetul de redacție al revistei au făcut parte istoricul Alexandru Ștefulescu, poetul Emanoil Părăianu, Witold Rolla Piekarski, profesorul Iuliu Moisi, dr. I. Urbeanu, inginerul Aurel Diaconovici, Petre Pănoiu-Pancras, institutor din Crasna, Emanoil Popescu, institutor din Curtișoara, preotul iconom Ion Mălăescu, Alexandru Andronescu, profesor la gimnaziul din Târgu Jiu, I. Niculescu, profesor la Liceul „Traian” din Turnu Severin, Ștefan Bobancu, preoții N. Gr. Aramă și Th. Bălășel, St. Morărescu, Dum. Bulat și P. Volănescu, învățători, T.C. Ionescu-Pășcani și Dem. Mândricel, institutori, Emil Staicu, absolvent al Facultății de Științe, Dumitru Brezulescu, absolvent al Facultății de Drept, C. Cameniță și Ion Dem Petrescu, studenți universitari. Președinte de onoare era poetul George Coșbuc.⁴²

Cu ocazia împlinirii a șapte ani de la apariție, acesta a publicat articolul „O vorbă înainte”: *„În cei șapte ani de muncă, Șezătoarea săteanului s-a luptat cu stăruință pentru izbânda mișcării poporaniste. Mai ales pe două tărâmurii: al băncilor populare și al cercurilor culturale. Revista a ajutat pe gorjenii și gorjenii au ajutat țara. A izbutit apoi să adune în jurul ei luptători care să sporească propaganda și cu scrisul lor să propăvăduiască poporului calea pe care toți o dorim. Și între cei adunați pe lângă ea, dacă e un lucru vrednic să-l spun, sunt și eu. Și vor fi alții, mulți și cu mai multe puteri.”*⁴³

Au mai publicat articole în revistă inclusiv Ioan Slavici, Șt. O. Iosif, I.L. Caragiale, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Gala Galaction, Liviu Rebreanu, Octavian Goga, Vasile Lucaciu, Victor Eftimiu, dr. Nicolae Lupu, I.G. Duca, Ion Agârbiceanu, Mihail Sadoveanu etc.⁴⁴

4. Apostolul băncilor populare:

Băncile populare erau cooperative de credit, formate prin asocierea locuitorilor dintr-o comună sau sat, cu capitalul format din sumele economisite și cotizațiile lunare ale membrilor ei, care acorda împrumuturi cu dobândă avantajoasă. În afară de pământ, cea mai arzătoare dorință a țărănimii o reprezenta nevoia de credit, pe care nu-l putea obține decât de la cămătări cu dobânzi exorbitante, în absența unui sistem bancar în mediul rural. Așa se explică și rapiditatea cu care s-au înființat și răspândit băncile populare în întreaga țară, în decurs de câțiva ani, odată ce autoritățile au început să încurajeze mișcarea cooperatistă.

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a fost remarcat de Spiru Haret pentru activitatea sa culturală și înființarea societăților de economie și credit din județul Gorj.⁴⁵ Astfel, în martie 1899 îl numește subvizor școlar în jud. Mehedinți, cu

⁴² Idem, an VI, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1904, p. 1 și an VII, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1905, p. 1.

⁴³ Apud Gheorghe Nichifor, „Alexandru Ștefulescu, un destin în slujba istoriei, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2007, p. 67.

⁴⁴ ***, „Publicațiile Periodice Românești (Ziare, Gazete, Reviste), Tom II, Catalog Alfabetice: 1907-1918, Supliment: 1790-1906”, Editura Academiei R.S.R., București, 1969, p. 647.

⁴⁵ În „Prima pagină din istoricul băncilor populare...” Iuliu Moisi afirmă că el l-a recomandat pe Gheorghe Dumitrescu-Bumbești ministrului dr. C. Istrati, atunci când acesta a vizitat Gorjul, în

misiunea specială de a se ocupa cu propaganda, înființarea și îndrumarea băncilor populare din acest județ. Între timp, guvernul liberal este înlocuit cu unul conservator, dar noul ministru al Instrucțiunii Publice, dr. C. Istrati a ținut cont de alegerea și recomandarea predecesorului său și l-a numit pe Gheorghe Dumitrescu-Bumbești în funcția propusă de Haret.⁴⁶ Între energicul ministru al Instrucțiunii Publice și tânărul învățător gorjean s-a stabilit o relație de prietenie și colaborare, bazată pe un ideal comun: ridicarea economică și culturală a țărănimii prin intermediul băncilor populare: „*De atunci și până la sfârșitul vieții lui, i-am fost cel mai apropiat și devotat colaborator în opera spinoasă dar și minunată pentru emanciparea poporului nostru, prin cooperare și cultură.*” (Vezi Anexa 1).

În data de 16 septembrie 1899, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a participat la înființarea băncii populare din Filiași, jud. Dolj, unde le-a explicat sătenilor beneficiile societăților economice, care au început să apară și în satele noastre.⁴⁷ La 1 aprilie 1901, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a fost însărcinat a se ocupa doar cu înființarea băncilor populare la sate, a-i îndemna și încuraja pe învățători, preoți și țărani să se asocieze și a-i învăța cum să înființeze o bancă populară.⁴⁸ În ziua de 16 martie 1901, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a ținut o conferință despre dezvoltarea culturală și economică a săteanului, în sediul revizoratului școlar din Iași, în fața învățătorilor și institutorilor din județ.⁴⁹ În urma stăruințelor lui Ioan I. Teodoru, revizorul școlar al jud. Tecuci și Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, la 8 iulie 1901 s-au înființat societăți economice în comunele Ivești, Vultureni și Liești.⁵⁰

În anul 1901 Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a publicat „Călăuza pentru înființarea și conducerea băncilor populare”, un ghid practic care cuprindea modele de formulare, statute și exemple privind contabilitatea unei bănci populare. Lucrarea sa a devenit un bestseller, ajungând de la 80 de pagini la prima ediție la aproape 800 de pagini la a treia ediție în anul 1906⁵¹. Spiru Haret chiar a propus Academiei Române să premieze lucrarea lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești. (Vezi Anexa 2) Revistele și ziarele au anunțat apariția cărții ca un eveniment

septembrie 1898, ca să facă propagandă pentru înființarea de bănci populare în toată țara, deoarece „*se caracteriza printr-o vervă sunătoare, arăta mult sentiment și interes pentru bănci*” (p. 148). În cărțile și articolele sale, Dumitrescu-Bumbești scrie că Spiru Haret a fost cel care l-a „descoperit” și l-a însărcinat cu propaganda cooperatistă și înființarea de bănci populare. Având în vedere relația de prietenie și colaborare pe care a avut-o ulterior cu Spiru Haret, înclinăm spre cea de-a doua variantă.

⁴⁶ Paul-Emanoil Barbu, „*Din istoria cooperăției de consum și de credit din România*”, vol. I, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1996, p. 93-94.

⁴⁷ *Șezătoarea Săteanului*, an IV, nr. 2, noiembrie 1901, p. 66.

⁴⁸ Spiru C. Haret, „*Raport adresat M.S. Regelui asupra activității Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor*”, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Gobl”, 1903, p. 143.

⁴⁹ *Evenimentul*, seria II, an IX, nr. 46 din 17 martie 1901, p. 2.

⁵⁰ *Voința națională*, an XVIII, nr. 4913 din 13 iulie 1901.

⁵¹ *Călăuza băncilor populare*. Cuprinzând: Înființarea băncilor populare, a societăților de consum și lăptărie. Extract din legile necesare băncilor. Contabilitatea în partidă dublă, contabilitatea cu registrele cassei centrale și calculator de dobânzi de G. Dumitrescu-Bumbești, inspector al băncilor populare. Ed. III cu adăogirea calculărei dividendelor. București, Edit. Libr. Socec&Comp., 1906, (22x15), 792 p.

important și o recomandau tuturor celor care doreau să înființeze bănci populare la sate.⁵²

În 1902 Gheorghe Dumitrescu-Bumbești s-a stabilit în București,⁵³ iar în aprilie 1903 a fost numit inspector al băncilor populare, până în anul 1918, când a devenit inspector general al Casei Centrale a Cooperației și Împroprietării.⁵⁴ În consecință, la 1 mai 1903 demisionează din învățământ, ocupându-se doar cu înființarea de bănci populare și propaganda cooperatistă în întreaga țară.⁵⁵ În 1903, referindu-se la numirea lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, Spiru Haret spunea: „Rezultatele acestei măsuri au întrecut toate așteptările. În intervalul de la 1 aprilie – 1 decembrie 1901 se înființaseră 168 bănci populare...”.⁵⁶ Cele mai multe bănci s-au înființat în jud. Dolj, adică acolo unde activase Gheorghe Dumitrescu-Bumbești ca delegat, iar în jud. Mehedinți, de unde a plecat, numărul de bănci populare înființate a scăzut față de anul 1900, când a lucrat acolo. În anul 1904 a avut loc primul congres al băncilor populare, la Focșani, sub președinția lui Spiru Haret, ministrul Instrucțiunii. În discursul său, P.C. Ionescu-Pășcani l-a elogiat pe Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, „*acel apostol al băncilor populare, care fără preget și cu cea mai mare perseverare a mers de la Severin la Dorohoi, spre a propaga ideea salvatoare a băncilor*”.⁵⁷

În contextul panicii provocate de răscoala țăranilor din 1907, autoritățile au percheziționat locuința lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești din București și i-au confiscat mai multe scrisori „*pentru a descoperi pe autorii morali ai revoltelor țărănești*”.⁵⁸ Dacă ziarele „Adevărul”⁵⁹, „Dimineața”⁶⁰ și „Universul”⁶¹ își informează cititorii pe un ton neutru, în schimb presa conservatoare îl acuză pe Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, ca fiind unul din instigatorii țăranilor la revoltă. Astfel „Opinia” îl acuză că a primit de la Spiru Haret 20 000 lei ca să potolească răscoalele: „*Firește cei cel le provocase puteau mai bine ști ce trebuie să facă. Greu își va ține făgăduielile pe care au fost nevoiți a le face sătenilor.*”⁶² Ziarul „Evenimentul” îi face un portret în culori negative: „*un fost învățător din județul Gorj, om fără nici o cultură generală, ambițios și neastâmpărat, iubitor de chefuri și petreceri și care se socotește șef al învățătorilor, grație autorității și influenței ce i-o dă situațiunea ce ocupă la Băncile Populare*”.⁶³ În ciuda acestei campanii de presă și a percheziției de la domiciliu nu au fost descoperite dovezi în sprijinul

⁵² Mircea V. Pienescu, „Spiru C. Haret și începuturile mișcării băncilor populare 1898-1903”, Institutul de Arte Grafice „Lupta” N. Stroilă, București, 1933, p. 35.

⁵³ Nicolae Mischie, *op. cit.*, p. 66.

⁵⁴ *Calendarul Cooperației Oltene pe anul 1921*, Editura Ramuri, Craiova, 1921, p. 73.

⁵⁵ S.J.A.N. Gorj, Fond Inspectoratul Școlar Gorj, registrul 1/1896, fila 145.

⁵⁶ Apud Mircea V. Pienescu, *op. cit.*, p. 38.

⁵⁷ *Șezătoarea Săteanului*, an VI, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1904, p. 10.

⁵⁸ „Instrucția asupra răscoalelor țărănești” în *Universul*, an XXV, nr. 97 din 9 aprilie 1907, p. 1.

⁵⁹ „Cercetările în chestia asociației țărănești” în *Adevărul*, an XIX, nr. 6331 din 8 aprilie 1907, p. 2.

⁶⁰ „Nouii cercetări și percheziții” în *Dimineața*, an IV, nr. 1135 din 9 aprilie 1907, p. 3.

⁶¹ „Instrucția asupra răscoalelor țărănești” în *Universul*, an XXV, nr. 97 din 9 aprilie 1907, p. 1.

⁶² X.Y. „Tovarășii lui V. Cogălniceanu” în *Opinia*, an IV, nr. 207 din 31 iulie 1907, p. 1-2.

⁶³ *Evenimentul*, an XV, nr. 142 din 8 august 1907, p. 2.

acestor acuzații. Chiar prim-procurorul de la Parchetul Ilfov a dezaprobat brutalitatea cu care s-a efectuat percheziția de poliție.⁶⁴

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești nu și-a limitat activitatea în slujba cooperăției doar la Vechiul Regat, ci a stabilit legături și cu românii din afara granițelor. Astfel, în 1908 a vizitat Pătrăuții din Bucovina, unde preotul Constantin Morariu a inaugurat casa națională a societății culturale „Viitorul” și a băncii populare cu același nume.⁶⁵ În anul 1909 a participat la al IV-lea congres al băncilor populare și cooperativelor sătești din Ploiești, alături de Spiru Haret și I.G. Duca.⁶⁶ A fost numit membru al Ordinului „Coroana României” în grad de cavaler, prin decretul regal nr. 1941 din 9 iunie 1909.⁶⁷ Un comitet de inițiativă, în frunte cu Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a lansat un apel pentru strângerea unui fond necesar ridicării unui bust la mormântul lui Witold Rolla Piekarski, „*care a murit anonim și discret, punând cel dintâi la îndemâna celor cu care venea în legătură cunoștințele sale economice și cooperative.*”⁶⁸ Piekarski a fost primul care a tradus în românește statutele societăților cooperative din străinătate.⁶⁹

În 1912 Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a participat la ceremonia sfințirii steagului băncii populare din comuna Broscari, jud. Mehedinți. În discursul ținut cu această ocazie a amintit de începuturile băncii și progresele realizate: „*Acum zece ani nimeni nu credea în izbânda ideilor ce profesam, ca dovadă e faptul, că chiar această bancă ca să se înființeze d-abia s-au găsit 10 membrii, printre care eram și eu, ca să se poată legalmente constitui. Ei bine, acum e altfel, în loc de 10 membri avem trei sute, iar în loc de câteva sute de lei avem peste nouăzeci de mii lei. S-au schimbat oamenii, s-au schimbat și timpurile. Mergeți înainte pe calea cooperăției și emancipați-vă economicește, vă veți emancipa și sufletește, spre fericirea atât a d-voastră ca individualități cât și a statului nostru ca colectivitate*”⁷⁰.

După decesul lui Spiru Haret, la 17 decembrie 1912, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, împreună cu alți cooperatori, a luat inițiativa adunării unui fond, care să poarte numele ilustrului defunct, pentru construirea unui palat în București, care să servească ca internat pentru fiii de cooperatori ce vor urma cursurile comerciale și de cooperăție, precum și ca sediu al Centralei Băncilor Populare și al Cooperativelor Sătești. În paginile revistei „Șezătoarea Săteanului” a lansat un apel către toate băncile populare și instituțiile cooperative din țară pentru a trimite sumele donate Băncii Populare „Gilortul” din Novaci, una din cele mai mari bănci din țară, care a și donat 1000 lei în acest scop. Din Gorj au mai donat sume de bani și alte bănci ca: Federala Băncilor Populare din Gorj (500 lei), Banca Populară „Polovrăgeanca” din comuna Polovragi (500 lei), Banca Populară „Tudor

⁶⁴ *Dimineața*, an IV, nr. 1337 din 11 aprilie 1907, p. 2.

⁶⁵ Dr. Aurel Morariu, „George Dumitrescu-Bumbești” în *Glasul Bucovinei*, nr. 5696 din 18 august 1939, p. 3.

⁶⁶ *Minerva*, an I, nr. 273 din 17 septembrie 1909, p. 1.

⁶⁷ *Monitorul Oficial* nr. 61 din 16 iunie 1909, p. 2574.

⁶⁸ *Tribuna*, an XV, nr. 139 din 9 iulie 1911, p. 8.

⁶⁹ *Ibidem*, p. 8-9.

⁷⁰ C.I. Cameniță, „Sărbători populare” în *Șezătoarea Săteanului*, an XIV, nr. 6, iunie 1912, p. 24-25.

Vladimirescu” din Târgu Jiu (200 lei) și Banca Populară „Cipria” din Bumbăști-Jiu (100 lei).⁷¹

Cu ocazia inaugurării localului băncii populare „Alexandru Ghica” din comuna Oltenița Rurală, Gheorghe Dumitrescu-Bumbăști „*printr-o cuvântare plină de însuflețire, face comparație de cum era starea materială a sătenilor acum 12 ani și cum se găsesc astăzi, care să bucură de roadele muncii lor, datorite nu numai întovărășirilor de tot felul care pot servi de pildă azi chiar celor de la orașe. Arată că pe lângă sărbătorile creștinești pe care sătenii le serbează cu o adevărată credință, astăzi au și altfel de sărbători, sărbătorirea munci prin întovărășiri. Spune că noua lor credință prin cooperatie, este singura care-i va duce la vindecarea tuturor nevoilor. (...) Întocmirile lor, banca populară, obștea de arendare și cele alte cooperative sunt calitățile cele mai puternice care pot adăposti pe urmași lor. Îndeamnă prin cuvinte sincere, plecate din adevărată inimă românească, pe săteni ca să meargă înainte cu opera lor, și să caute cum a făcut prin întovărășiri să scape de cămătari, să facă tot așa ca să scape și de samsari mai ales străini de neam, care cumpără cu prețuri derizorii rodul muncii lor, să și procure tot prin mijlocul întovărășirilor tot ce le trebuie și atunci opera lor va fi o operă mare, o operă națională*”.⁷²

În ziua de 15 decembrie 1913 a participat la inaugurarea noului local al Băncii Populare „Cetatea lui Ștefan cel Mare” din Vaslui, ca reprezentant al Casei Centrale a Băncilor Populare.⁷³ În anii primului război mondial, Gheorghe Dumitrescu-Bumbăști a fost numit de guvern director general al Centralei Băncilor Populare și Cooperativelor Sătești, însă pentru scurt timp, deoarece a fost deportat de inamic, mai întâi la Săveni-Ialomița, iar apoi în Bulgaria.⁷⁴

A îndeplinit funcția de prefect delegat al județului Gorj în perioada 1 noiembrie 1918 – 1 martie 1919.⁷⁵ În calitate de prefect, Gheorghe Dumitrescu-Bumbăști a luat măsuri dure pentru curmarea abuzurilor și respectarea legalității, mai ales de către cei chemați să aplice legea. Astfel, prin deciziunea nr. 430 din 16 ianuarie 1919 a Prefecturii Gorj, Eleodor Mihăileanu, primarul comunei Groșerea, a fost suspendat pentru 30 de zile, iar notarul comunei Musculești a fost amendat cu 30 lei pentru că nu a raportat două cazuri de variolă în familia sa, iar primarul se dezinteresează de nevoile sanitare ale comunei.⁷⁶ Primarul comunei Crețești, Matei Crăciunescu a fost suspendat pentru 30 de zile, pentru că în timpul ocupației a rechiziționat de la locuitori cânepă, saci și prosoape pe care nu le-a plătit, iar făina

⁷¹ Gheorghe Dumitrescu-Bumbăști, „Lui Spiru Haret” în *Șezătoarea Săteanului*, an XV, nr. 1, ianuarie 1913, p. 27-30 și „Fondul Spiru Haret și Statuia lui Haret” în *Șezătoarea Săteanului*, an XVI, nr. 12, decembrie 1914, p. 26-30.

⁷² „Darea de seamă de la inaugurarea localului Băncii Populare „Alexandru Ghica” din Comuna Oltenița Rurală și a întregii cooperatii de sub auspiciile acestei Bănci” în *Șezătoarea Săteanului*, an XV, nr. 6-8, iunie-august 1913, p. 45-46.

⁷³ *Șezătoarea Săteanului*, an XV, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1913, p. 30.

⁷⁴ „Moartea lui Gh. Dumitrescu-Bumbăști” în *România*, nr. 424 din 5 august 1939, p. 2.

⁷⁵ S.J.A.N. Gorj, Fond Prefectura Județului Gorj, registrul 1/1874-1949, fila 5.

⁷⁶ *Buletinul Gorjului*, an III, nr. 41 din 24 februarie 1919, p. 1.

dată de Comandatură pentru a fi împărțită locuitorilor săraci, a împărțit-o cu alți săteni fruntași din comună.⁷⁷

După ce a demisionat, la 28 februarie 1919 din postul de inspector general al Casei Centrale a Cooperăției și Împroprietăririi⁷⁸, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești s-a pensionat în aprilie 1919, obținând după 35 de ani de serviciu o pensie de 718 lei.⁷⁹ Sfârșitul războiului și înfăptuirea României Mari, dezbaterile privind reformele ce trebuie adoptate, au creat un climat de speranță și o dorință de reînnoire la nivelul întregii societăți românești. Monopolul politic al celor două partide tradiționale, liberal și conservator a fost spart de introducerea votului universal și apariția a zeci de partide, inclusiv din provinciile unite, care promiteau nu doar reforme politice și economice, ci o schimbare din temelii a statului român, În acest climat de entuziasm, optimism și dorință de schimbare, a decis Gheorghe Dumitrescu-Bumbești să se implice în viața politică, ca membru în Partidul Țărănesc, înființat de Ion Mihalache.

Deși a candidat la alegerile pentru Senat din noiembrie 1919 la Gorj, alături de Emanoil Popescu, institutor din Târgu Jiu și lt. col. Iulian Pleșoianu,⁸⁰ abia în 1921 a fost ales senator de Arad.⁸¹ În ședința Senatului din 9 iulie 1921, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a prezentat petiția locuitorilor din comuna Vișina, jud. Vlașca, care solicitau, ca prin noua împărțire administrativă, să facă parte din județul Dâmbovița.⁸² În toamna anului 1921 a prezidat congresul Partidului Țărănesc din jud. Ilfov, în scopul alegerii comitetului județean al organizației.⁸³ În anul 1922, a candidat la Ilfov pe lista Partidului Țărănesc pentru deputați, alături de dr. Nicolae Lupu, Virgil Madgearu și Grigore Iunian.⁸⁴ În 1924 era membru în Comitetul executiv al Partidului Țărănesc.⁸⁵

În octombrie 1926 demisionează din Partidul Țărănesc, reproșând conducerii partidului, primirea în rândurile ei a lui Constantin Stere, „*care ponegrise țara în timpul celor mai dureroase momente din povestea neamului nostru*”, stilul autoritar și legăturile politice cu „*Sovietele bolșevicilor ruși*”.⁸⁶ (Vezi Anexa 3) Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a candidat ca independent la alegerile parțiale pentru Senat din jud. Dolj, din 14 septembrie 1927, dar nu a reușit să obțină decât 869 de voturi, dintr-un total de 39 970 voturi exprimate.⁸⁷ Eșecul electoral l-a convins să se retragă din politică, dar a rămas activ în planul activităților cooperatiste.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ *Monitorul Oficial* nr. 268 din 27 februarie 1919, p. 5827.

⁷⁹ *Idem*, nr. 56 din 27 iunie 1919, p. 3069.

⁸⁰ S.J.A.N. Gorj, Fond Judecătoria Mixtă Târgu Jiu, dosar 302/1919, fila 2.

⁸¹ „Moartea lui Gh. Dumitrescu-Bumbești” în *România*, nr. 424 din 5 august 1939, p. 2.

⁸² *Dimineața*, an XVIII, nr. 5330 din 10 iulie 1921, p. 4.

⁸³ *Aurora*, an I, nr. 20 din 16 noiembrie 1921, p. 3.

⁸⁴ *Lupta*, an II, nr. 45 din 11 februarie 1922, p. 2.

⁸⁵ *Viitorul*, an XVII, nr. 4992 din 25 octombrie 1924, p. 3.

⁸⁶ „Lichidarea grupărei țărăniste – Demisia d-lui Gh. Dumitrescu Bumbești” în *Universul*, an XLII, nr. 245 din 26 octombrie 1924, p. 3.

⁸⁷ *Monitorul Oficial* nr. 214 din 28 septembrie 1927, p. 12 932.

În comuna Pui, jud. Hunedoara, s-a înființat o societate cooperativă de credit și economie numită Banca Populară „Gheorghe Dumitrescu-Bumbești”, cu un capital subscris de 186 200 lei, cu scopul de „înlesni creditul pentru membrii ei și a fructifica economiile lor.”⁸⁸ La 3 ianuarie 1925, regele Ferdinand I a participat la deschiderea congresului general al băncilor populare, cooperativelor de producție și consum, obștiilor și cooperativelor agricole, federalelor și uniunilor lor, care a avut loc în București. În discursul său, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești i-a reamintit regelui despre călătoria sa în munții Gorjului și saltul uriaș pe care l-a făcut cooperația românească de la începutul secolului până în prezent.⁸⁹ (Vezi Anexa 4)

Prin decretul regal nr. 1603 din 18 mai 1925, regele Ferdinand I-a numit membru în Consiliul de Administrație al Centralei Cooperativelor de Producție și Consum, ca delegat din partea Ministerului Agriculturii și Domeniilor.⁹⁰ Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a participat în ziua de 15 iulie 1925, în sala muzeului Institutului Teologic din Sibiu la inaugurarea cursurilor cooperatiste de vară, organizate de Oficiul Național al Cooperăției pentru 70 de conducători de cooperative din Ardeal, Banat, Oltenia și Muntenia.⁹¹ La 27 septembrie 1925 a avut loc adunarea generală a Federalei Regionale „Jiul” a Cooperativelor Sătești din Oltenia. În discursul său, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, îi roagă pe delegați să nu facă politică în cooperație, iar între ei să nu fie invidie și ură. A lăudat activitatea din trecut a Federalei, care grație spiritului întreprinzător a fondatorilor a reușit să înființeze o moară, dar astăzi activitatea ei este îngreunată din cauza disensiunilor dintre membri.⁹²

Prin decretul regal nr. 387 din 28 ianuarie 1926, regele Ferdinand I-a numit pe Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, fost senator și inspector al băncilor populare, membru al Ordinului „Coroana României”, în grad de comandor.⁹³ Ziua Internațională a Cooperăției, 4 iulie 1926, a fost sărbătorită la Craiova printr-un Tedeum la biserica Sf. Treime. După slujba religioasă, Dem Rădulescu, președintele Federalei „Mihai Viteazul” a băncilor populare și cooperativelor sătești din jud. Dolj, a ținut un discurs despre istoricul mișcării cooperatiste, în care a evidențiat meritele lui Petre S. Aurelian și Spiru Haret. „În Oltenia un rol important a jucat învățătorul Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, care a făcut ca numărul băncilor populare să crească în mod simțitor. Gheorghe Dumitrescu-Bumbești poate fi considerat **părintele cooperației oltene.**”⁹⁴

În iulie 1926 a avut loc în comuna Bârca, jud. Dolj, sfințirea drapelului Cooperativei „Stejarul”, precum și aniversarea a 26 de ani de la înființarea băncii populare din comună: „Domnul Haralamb Teodorescu, președintele Cooperativei

⁸⁸ Idem, nr. 60 din 15 martie 1925, p. 2799.

⁸⁹ Idem, nr. 5 din 9 ianuarie 1925, p. 128-129.

⁹⁰ Idem, nr. 109 din 20 mai 1925, p. 5665.

⁹¹ „Deschiderea cursurilor cooperatiste de la Sibiu” în *Epoca* din 25 iulie 1925, p.3.

⁹² *Oltenia economică*, an II, nr. 34 din 5 octombrie 1925, p. 2.

⁹³ *Monitorul Oficial* nr.30 din 6 februarie 1926, p. 1420.

⁹⁴ *Oltenia economică*, an III, nr. 24 din 9 iulie 1926, p. 2.

„Stejarul”, după urarea de bun venit oaspeților, a ținut să accentueze activitatea vechiului cooperator și îndrumător d. G. Dumitrescu Bumbști, care are prilejul de a culege roadele sămânței aruncată de d-sa acum 25 de ani. (...) D. Dumitrescu Bumbști a ținut o conferință tratând despre foloasele ce se pot aduce de către cooperativele de producție și consum. D-sa a arătat că numai prin unirea tuturor agricultorilor țărării și-au putut valoriza produsele lor înlăturându-se astfel clica de speculanți și intermediari.”⁹⁵

În zilele de 16-17 septembrie 1926, a avut loc la Ismail congresul general al cooperativele de pescari din România. Alături de ministrul Grigore Trancu-Iași, Constantin Cercel, director general al centralei cooperativele, Popescu-Daia, director general al pescăriilor statului, printre oratorii la congres s-a numărat și Gheorghe Dumitrescu-Bumbști. În discursul său, după ce face un istoric al mișcării cooperatiste, care a distrus cămătăria la sate, descrie avantajele materiale ale mai multor cooperative, care au reușit să-și creeze capitaluri și inventare de zeci de milioane de lei. A vorbit apoi de organizarea tehnică ce urmează să se dea cooperativele de pescuit, precum și procurarea mijloacelor financiare necesare investițiilor pentru dezvoltarea pescuitului și industrializarea peștelui.⁹⁶

Peste doar un an, la 12 iulie 1926, tot în orașul Ismail, cooperatorii basarabeni îl sărbătoresc printr-un banchet pe „apostolul cooperăției” Gheorghe Dumitrescu-Bumbști. Avocatul Antipa, vicepreședinte al Federației Sud-Basarabene, a ținut următorul discurs: „Pentru mine ca cooperator azi este o însemnată sărbătoare, când avem în mijlocul nostru pe nenea Gheorghe Bumbști, părintele cooperăției, care muncește în acest ogor de 30 de ani, și pe care vă spun din toată sinceritatea sufletului meu că merită să-l sărbătorim cum se cuvine. Pentru noi tinerii este o pildă vie de îmbărbătare și drept să vă spun că eu ca tânăr îl invidiez la etatea sa pentru avântul său tineresc; este pentru noi tinerii o încurajare și un îndemn ca din vechea și frumoasa noastră cooperăție basarabeană să facem o puternică cetate economică, ca altă dată dușmanii ei să nu mai îndrăznească să lovească. Cooperăția este crezul nostru sfânt și frații cooperatori vă sfătuiesc să mergeți cu curaj la muncă, căci întărind cooperăția, întărim țara și pildă vie ne este părintele nostru nenea Gheorghe.”⁹⁷ Luând cuvântul, sărbătoritul arată că, după cum în urmă cu 30 de ani a început apostolatul de propagandă al cooperăției de la poalele munților Carpați, tot așa astăzi de pe malurile Dunării, Nistrului și Mării Neagre, pune întreaga sa energie, ca să se facă o strânsă legătură între toți cooperatorii din România Mare, ca să devină o fortăreață de care să nu se mai poată atinge dușmanii cooperăției.⁹⁸

În anul 1929 Gheorghe Dumitrescu-Bumbști era președintele Băncii Populare „Bucur Ciobanul” din București și membru în Consiliul General al

⁹⁵ „O serbare cooperatistă în Dolj” în *Viitorul*, an XIX, nr. 5522 din 29 iulie 1926, p. 2.

⁹⁶ „Congresul General al cooperativele de pescari” în *Viitorul*, an XIX, nr. 5567 din 19 septembrie 1926, p. 4.

⁹⁷ „O sărbătorire cooperatistă la Ismail” în *Aurora*, an VII, nr. 1707 din 15 iulie 1927, p. 2.

⁹⁸ *Ibidem*.

Cooperației.⁹⁹ Primul congres al contabililor cooperatori din România a avut loc la București, în zilele de 26-27 octombrie 1929, iar printre participanți s-a numărat și Gheorghe Dumitrescu-Bumbești.¹⁰⁰

În iulie 1930 a reprezentat Oficiul Național de Cooperație la sărbătorirea Zilei Internaționale a Cooperației, care a avut loc în comuna Novaci, jud. Gorj. Aici își desfășoară activitatea Banca Populară „Gilortul”, care dispune de fonduri de zeci de milioane lei, fiind clasată prima pe țară. Cu această ocazie, Oficiul a trimis un operator cinematografic care a filmat numeroase clădiri ale unităților cooperatiste din județul Gorj, inclusiv întreprinderea forestieră de la Rânca, cabana de la Rânca și hotelul din Novaci ale Băncii Populare „Gilortul”. Duminică, 6 iulie 1930, s-a oficiat un Te Deum pentru cooperație, apoi un parastas la mormântul regretatului Dumitru Brezulescu. Preotul Vasile Tomescu, Ion Giugiulan și Ion Micodin au adus un omagiu fostului deputat Brezulescu, fondatorul Băncii Populare „Gilortul” și cel care i-a împrăștiat pe țărani novăceni cu pământul cumpărat înainte de război. Oaspeții au servit prânzul în grădina lui Octav Lascăr, președintele Băncii Populare „Gilortul”. După amiază a avut loc serbarea în zăvoiuil Gilortului, care a început cu Imnul Regal. Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a ținut un discurs în care a făcut un scurt istoric al mișcării cooperatiste din țară și străinătate. A amintit de primele începuturi ale cooperației din Gorj și că din vechea gardă a operatorilor nu mai e aproape nimeni în viață. În încheiere i-a îndemnat pe cei prezenți să sprijine cooperația.¹⁰¹

La 26 iulie 1930 s-au închis cursurile cooperatiste de la Constanța, organizate de Oficiul Național al Cooperației Române și frecventate de 62 de conducători de cooperative din Muntenia, Moldova și Dobrogea. La sfârșitul celor două săptămâni de cursuri a avut loc festivitatea închiderii, la care au participat Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, dr. N. Pătrașcu de la Banca Centrală și dr. A. Galan director în Oficiu, precum și profesorii cursurilor T.C. Ionescu-Pășcani, Virgil Niculescu, Luca Paul, Constantinescu Rosetti și I. Ioan. Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a evocat începuturile eroice ale mișcării cooperatiste și a subliniat importanța cursurilor cooperatiste pentru pregătirea cadrelor de conducere și a lăudat eforturile profesorilor și cursanților. Au urmat discursurile lui T.C. Ionescu-Pășcani, inspectorului general Luca Paul și a trei cursanți, care le-au mulțumit profesorilor pentru silința în predarea cursurilor. A doua zi profesorii și cursanții au plecat într-o excursie la Varna.¹⁰²

În 17 august 1930 s-au închis cursurile cooperatiste, deschise la începutul lunii august în Oradea. După solemnitatea închiderii cursurilor, un grup de 20 de cooperatori, în frunte cu Gheorghe Dumitrescu-Bumbești au pornit într-o excursie

⁹⁹ *Curierul Cooperației Sătești*, an XXII, nr. 3-4, martie-aprilie 1929, p. 87.

¹⁰⁰ Adrian Dumitrescu-Bumbești, *Problema personalului Tehnic din Cooperație. Date, Documente, Deziderate.*, București, 1930, Tipografia „Oltenia”, p. 41 și 54-55.

¹⁰¹ J.B.D. „Sărbătoarea cooperației în Gorj” în *Universul*, an XLVIII, nr. 156 din 10 iulie 1930, p. 4.

¹⁰² „Închiderea cursurilor cooperației de la Constanța” în *Îndreptarea*, an IX, nr. 137 din 27 iulie 1930, p. 3.

de studii în Cehoslovacia.¹⁰³ În data de 28 iunie 1931, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a reprezentat Oficiul Național al Cooperăției la comemorarea a opt ani de la moartea lui Mihail Bădescu, fost controlor și avocat al băncilor populare, organizată de banca populară din comuna Tudor Vladimirescu, jud. Tecuci.¹⁰⁴ Prin decretul regal nr. 3269 din 16 decembrie 1933, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a fost confirmat membru în Consiliul General al Cooperăției pentru o perioadă de 3 ani „ca specialist recunoscut în problemele cooperative”.¹⁰⁵

În 1935, cu prilejul vizitei lui H.J. May, secretarul general al Alianței Cooperative Internaționale, la București, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a rostit discursul de bun venit. În răspunsul său, dl. May și-a exprimat bucuria de a cunoaște mișcarea cooperatistă română, care a produs cooperatori venerabili ca Gheorghe Dumitrescu-Bumbești. Acesta i-a răspuns răsând, după ce a terminat: „Domnule May, nu eu sunt un produs al cooperăției noastre, mai degrabă ea e un produs al meu și apoi nu mă faceți cooperador «venerabil»: pentru cooperăție sunt veșnic tânăr, sunt oricând gata să încep din nou...”¹⁰⁶

În ziua de 26 iulie 1936 a participat la festivitățile din comuna Novaci, jud. Gorj, prilejuate de inaugurarea bustului lui Dumitru Brezulescu, dezvelit la două decenii de la moartea acestuia. În prezența primului ministru Gheorghe Tătărescu, a autorităților județene și comunale și a unei mulțimi de țărani, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a elogiat personalitatea ilustrului dispărut: „Ca deputat al Colegiului al III-lea, a fost un adevărat apărător al intereselor țărănimii gorjene, mai ales în susținerea și organizarea juridică a devălmășiilor de moșneni. Cred că se mai găsesc și astăzi mulți dintre țărani noștri, care să-și aducă aminte de sfaturile cumiți și dezinteresate ale lui Brezulescu. Brezulescu, cunoscând calitățile și lipsurile novăcenilor săi, a știut să-i pregătească pentru a-i aduce la starea înfloritoare de azi și să-și lege numele de una din cele mai înălțătoare opere. Opera cea mai mare a lui Brezulescu rămâne împroprietărirea țărănilor, prin Banca „Gilortul”, pe moșia cumpărată de la boierii ce o stăpâniseră până aci. Când pe acele vremuri, nimeni nu îndrăznea să se gândească la exproprieri și împroprietăriri, Brezulescu a atacat problema în plin, aducând astfel bunăstare în gospodăriile țărănești și înfruntând credințele timpului, când o astfel de operă era considerată ca socialism, anarhie și utopie. Brezulescu a fost un simbol al marilor reforme sociale ce aveau să fie împlinite mai târziu de partidul liberal”¹⁰⁷

În martie 1937 a avut loc la Craiova o ședință a cooperabilor din Oltenia, conducători de federale, bănci populare, obști, cooperative de consum, sub președenția lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, membru în Consiliul Superior al Cooperăției. Seara, a avut loc o masă omagială în cinstea venerabilului cooperador,

¹⁰³ *Patria*, an XII, nr. 171 din 22 august 1930, p. 4.

¹⁰⁴ R. Galațeanu „O comemorare” în *Îndreptarea*, an XIII, nr. 121 din 4 iulie 1931, p. 2.

¹⁰⁵ *Monitorul Oficial* nr. 295 din 20 decembrie 1933, p. 7840.

¹⁰⁶ „Gheorghe Dumitrescu-Bumbești” în *Curierul Cooperăției Române*, an XXX, nr. 3, iulie-septembrie 1939, p. 19.

¹⁰⁷ Apud Grecoiu Gheorghe-Cristian, *Viața și opera lui Dumitru Brezulescu*, Editura Arves, 2014, p. 181.

prilej cu care au rostit discursuri Gh. Rădulescu-Livezi, fost deputat, I. Popilian, președintele Federalei „Mihai Viteazul”, N.V. Popescu, inspector în cooperatie etc. Profund emoționat, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești și-a exprimat satisfacția că inițiativa înființării de cooperative a pornit din Oltenia, în urmă cu 37 de ani. Deși a fost afectată de greutățile, care au afectat întreaga economie, cooperatiunea a renăscut ca pasărea Phoenix și se consolidează pentru a deveni cel mai important organism în viața economică a țării noastre. A mulțumit pentru cuvintele calde rostite la adresa muncii sale și promite a sta până la sfârșitul vieții în slujba acestui ideal salvator.¹⁰⁸

5. Cărți și broșuri publicate:

Publicate sub egida Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, **Anuarele băncilor populare din anii 1901 și 1902**, au fost elaborate de Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, în calitate de delegat pentru înființarea și conducerea băncilor populare¹⁰⁹. Pe lângă prefața semnată de autor, fiecare anuar cuprindea situația băncilor populare, ordonate alfabetic pe județe și comune și o situație recapitulativă pentru fiecare județ. Anuarul din 1901 cuprinde pentru fiecare bancă populară următoarele informații: denumirea băncii, nr. locuitorilor din comună, nr. contribuabililor, data înființării, nr. membrilor și capitalul la înființare și la sfârșitul anului, dobânda la împrumuturi, scopul împrumuturilor, dividendele acordate, ocupațiile locuitorilor etc. În Gorj primele bănci populare s-au înființat în anul 1899, iar în 1901 funcționau deja 16 bănci populare, cu 1145 membrii și cu un capital de 58 912 lei.¹¹⁰ Singurul județ în care nu exista nici o bancă populară era Vâlcea. La nivelul întregii țări, în anul 1901 funcționau 256 bănci populare cu 20 604 membrii și un capital de 2 346 046 lei.¹¹¹

Dacă Anuarul din 1901 avea doar 294 de pagini, cel din anul 1902 este mult mai voluminos, având 487 de pagini, ca urmare a creșterii numărului de bănci populare înființate. Astfel, dacă în 1901 s-au înființat 168 de bănci populare, anul următor au apărut încă 444 de noi bănci populare.¹¹² Această explozie de instituții cooperative de la începutul secolului trecut s-a datorat și muncii de propagandă pe care a desfășurat-o Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, cu o energie neobosită în toată țara. Un exemplu în acest sens îl reprezintă Banca Populară „Cipria” din Bumbești Jiu, înființată din inițiativa lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, învățătorului Luca Evulescu și preotului Ion Bumbescu la 1 mai 1902. De la 22 de membrii și 86 lei capital la înființare, banca a ajuns să aibă 65 de membrii și 1919 lei la 1 septembrie 1902.¹¹³ Deși în anul 1902 s-au înființat doar 9 bănci populare în Gorj, totuși

¹⁰⁸ „Din câmpul Cooperatiunii. Sărbătorirea d-lui Gh. Dumitrescu-Bumbești” în *Gorjanul*, an XIV, nr. 9-10, din 17 martie 1937, p. 1.

¹⁰⁹ *Curierul Cooperatiunii Române*, an XXX, nr. 4, octombrie-decembrie 1939, p. 21.

¹¹⁰ Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Administrația Casei Școlilor, *Anuarul Băncilor Populare din România pe anul 1901*, Tipografia Fabricii „Progresul”, Ploesci, 1902, p. 292.

¹¹¹ *Ibidem*, p. 8.

¹¹² Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Administrația Casei Școlilor, *Anuarul Băncilor Populare din România pe 1902. Anul II*, Tipografia Fabricii „Progresul”, Ploesci, 1902, p. 486.

¹¹³ *Ibidem*, p. 220.

numărul membrilor (2429) și capitalul deținut (112 893 lei) s-a dublat față de anul 1901.¹¹⁴ În toată țara numărul băncilor populare era de 700, care aveau 59 844 membri și 4 250 600 lei capital.¹¹⁵ Pe lângă informațiile cuprinse în Anuarul din 1901, cel din 1902 aduce în plus date referitoare la numele membrilor Consiliului de Administrație al fiecărei bănci populare, dobânda pentru sumele depuse spre fructificare și capitalul și numărul membrilor la 1 septembrie 1902. Prin elaborarea celor două anuare, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a adus o contribuție inestimabilă nu doar la istoricul cooperăției românești, ci și la istoria locală, căci monografia unei localități nu este completă fără informații despre evoluția băncii populare din localitatea respectivă. Începând cu anul 1904, anuarele băncilor populare au fost tipărite de Casa Centrală a Băncilor Populare, sub îngrijirea lui I.G. Duca.¹¹⁶

„Monografia Băncii Populare „Gilortul” din comuna Novaci, județul Gorj”¹¹⁷, așa cum îi spune și titlul, prezintă istoricul acestei bănci de la înființarea sa, în anul 1902, până în anul 1909. Un rol crucial în fondarea și evoluția băncii l-a avut avocatul Dumitru Brezulescu, la început ca cenzor, apoi controlor general, iar din 1907 președinte al Consiliului de Administrație. Totul a început în ziua de 6 ianuarie 1902, când tânărul Brezulescu a ținut un discurs sătenilor novăceni, despre beneficiile muncii și economisirii, iar la 13 ianuarie 1902 s-au făcut formalitățile legale de înființare a Băncii Populare „Gilortul”, care a început operațiunile la 15 aprilie 1902. Începuturile băncii au fost modeste: 26 de membri, 72 de lei capital, iar sediul era în cancelaria școlii primare. După doar un an, numărul membrilor ajunge la 230, capitalul social la 4137 lei, iar depunerile spre fructificare la 15 053 lei. În anul 1904 Banca „Gilortul” arendează moșia Novaci pe cinci ani, iar în noiembrie 1907 cumpără prin licitație publică, întreaga moșie, contra sumei de 400 500 lei. După cumpărare, banca a vândut locuitorilor novăceni, terenurile agricole și fânețele, la o șesime din valoarea reală a pământului. Astfel, doar în anul 1909, un număr de 176 de țărani au cumpărat 195 hectare teren, iar lucrările de cadastru au fost efectuate gratuit de bancă. Plaiurile cu locurile de pășune au fost cedate sătenilor, ca proprietate indiviză, care puteau folosi gratuit zăvoiu și cursurile de apă. Pentru exploatarea rațională a pădurilor din cei șapte munți, banca a adoptat un regulament forestier, iar în vara anului 1908 au fost marcați copacii căzuți din muntele Rânca, care apoi au fost vânduți sătenilor ca lemne de foc. Pentru uscatul fructelor, legumelor și pentru prepararea de magiun, banca a construit în toamna anului 1909 un cuptor bosniac dublu și o magiunărie. Prin cumpărarea moșiei Novaci, Banca „Gilortul” a devenit ce mai importantă bancă populară din țară, ajungând în anul 1909 la un total de fonduri sociale de peste 2 milioane lei, iar numărul membrilor a crescut la 1774 plus 717 depunători. Acest miracol nu ar fi

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 234.

¹¹⁵ *Ibidem*, p. 485.

¹¹⁶ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, p. 127.

¹¹⁷ *Monografia Băncii Populare „Gilortul” din comuna Novaci, județul Gorj*, Făcută la inspecția din Decembrie 1909 de G. Dumitrescu-Bumbești, inspector al băncilor populare, București, Atelierele grafice SOCEC & Co., 1910 (23,5 x 16), 87 p.

fost posibil fără munca, energia și priceperea lui Dumitru Brezulescu, care a îndeplinit gratuit pentru bancă toate formalitățile legate de arendarea și cumpărarea moșiei Novaci. Monografia mai cuprinde bilanțurile anuale și conturile de profit și pierdere din perioada 1902-1909, din care rezultă progresul constant realizat de bancă din punct de vedere financiar și Anexele, care exemplifică cele mai importante momente din evoluția băncii. Astfel Gheorghe Dumitrescu-Bumbești ne-a dăruit singura monografie a unei bănci populare din Gorj, a cărei importanță și faimă a depășit granițele județului, devenind un model și inspirație pentru mișcarea cooperatistă din întreaga țară.

„**Din călătorii cooperative**”¹¹⁸ reprezintă un jurnal de călătorie, dar în același timp și un prilej pentru autor de a vizita, studia și informa cititorul despre mișcarea cooperatistă din Italia, Elveția Franța, Anglia, Belgia și Germania. Așa cum scrie în prefață „*A trebuit să combin atât partea curat cooperatistă cu aceea – cât mi-a îngăduit condeiul – literară, ca să dau cititorilor impresiuni locale unde am fost, cu toată puterea realității: natura locului cu bogăția și opera mișcării, de care mă interesam, În ceea ce privește cooperarea, ce-am vizitat, cu observațiunile cerute de studiul meu, am descris părțile care le-am crezut mai interesante și am căutat să remarc progresele cu date și cifre, ca să se vadă mersul mișcărei cooperatiste, peste hotare*”.¹¹⁹ Gheorghe Dumitrescu-Bumbești vizitează pe rând Uniunea Cooperativă din Milano, sindicatele viticole din Franța, școala superioară de agricultură din Grignon, orașele industriale Londra, Manchester și Liverpool. Nu ratează ocazia de a vizita și Mecca cooperăției, „Societatea Cooperativă a Echitabililor Pionieri” din Rochdale, prima cooperativă din lume, înființată în anul 1844, care de la 26 de membri și 750 lei capital a ajuns în 1912 la aproape 20 000 de membri și 9 milioane lei capital. În Berlin cercetează organizarea băncilor Raiffeisen și vizitează Centrala Cooperativelor Sătești și Cooperativa de consum din Leipzig.

În broșura „**Amintiri. A.S.R. Principesa Maria, Principesele Elisabeta și Mărioara și Principele Carol în mijlocul țăranilor**”¹²⁰ autorul descrie călătoriile membrilor familiei regale prin satele românești și donațiile pe care aceștia le-au făcut familiilor sărace. În zilele de 9, 10 și 11 noiembrie 1913, principesa moștenitoare Maria, împreună cu fiica sa, principesa Mărioara, însoțită de prefectul jud. Dolj, de Fotin Enescu, directorul Casei Centrale a Băncilor Populare și de Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, au împărțit ajutoare bănești în 32 de comune la 258 de familii (văduve, orfani și bătrâni). În total au donat 109 970 lei, dintre care 87 950 lei s-au depus la băncile populare locale, pe numele minorilor, iar 22 020 lei s-au împărțit în numerar văduvelor sau celor ce-i îngrijeau pe copii. La vizita în jud. Teleorman, din data de 24 noiembrie 1913, se alătură și principesa Elisabeta, și

¹¹⁸ *Din călătorii cooperative* de G. Dumitrescu-Bumbești, București, Tipografia Românească, 1912, (16x12), 103 p.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 3.

¹²⁰ *Amintiri. A.S.R. Principesa Maria, Principesele Elisabeta și Mărioara și Principele Carol în mijlocul țăranilor*, de G. Dumitrescu-Bumbești, 1913, București, Tip. „Typoglob”, (20,5 x 13,5), 8 f.

împreună împart ajutoare la 129 de familii din 19 comune. Suma totală acordată a fost de 47 450 lei, dintre care 36 650 lei depuși în bănci și 11 800 lei numerar. La turneul efectuat în jud. Teleorman participă și principele Carol. În 2 decembrie 1913, familia regală a împărțit ajutoare la 146 de familii (91 văduve, 13 văduvi, 304 minori și 98 orfani). Au fost împărțiți 48 250 lei, dintre care 11 100 lei numerar și restul 37 150 lei au fost depuși pe numele beneficiarilor la băncile populare. Cele două prințese, Elisabeta și Mărioara au împărțit bomboane din belșug copiilor săraci. În final, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești nu ratează ocazia de a face apologia cooperăției: „*S-a mai dovedit cu această ocaziune și încrederea ce trebuie să se pună în băncile populare, care au dat probă și de data asta, că sunt gata a da sprijinul lor necondiționat, când e vorba de ajutoare celor mulți și slabi, pentru care s-au înfăptuit. Însăși A.S.R. Principesa Maria apreciind roadele acestor instituțiuni, a spus că e încredințată, că la sate orice binefacere numai prin băncile populare se poate înfăptui*”.¹²¹

„**Cooperăția noastră de ieri și de astăzi – conferințe cooperatiste**”¹²² este o broșură de 47 de pagini, împărțită în trei capitole: Din trecutul mișcării cooperative, Cooperăția în prezent și Ce e de făcut? În anul 1898 Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a fost delegat de Spiru Haret să combată în rândul învățătorilor răspândirea ideilor socialiste și să propage, prin cercurile culturale, ideea de cooperăție. Mișcarea cooperatistă a început în Oltenia prin înființarea primelor bănci populare, care purtau denumirea de „societăți economice” sau „societăți de credit și economie”. Prima bancă populară mai importantă a înființat-o cu Teodor Costescu la Drăgotești, jud. Mehedinți. În ciuda piedicilor puse de revizorul școlar a reușit să înființeze în acest județ opt bănci populare. La 21 mai 1900, împreună cu învățătorul D. Constantinescu, a pus bazele primei bănci populare din jud. Dolj, în comuna Plenița. Au urmat apoi comunele Poiana Mare, Băilești, Bârca, Cetatea etc, numărul băncilor populare din Dolj ajungând la 12, până la sfârșitul anului. În 1901 erau deja 700 de bănci populare în întreaga țară și tot atunci apare primul anuar al băncilor populare, alcătuit de Gheorghe Dumitrescu-Bumbești. În 1903 este votată legea băncilor populare și apar obștiile de arendare și cumpărare de moșii, prin care țărani se asociau și cumpărau pământ. După război, capitalul băncilor populare a scăzut, deoarece țărani nu mai depun la fel de mulți bani ca înainte, Pentru a scăpa de sărăcie țărani trebuie să-și vândă produsele prin intermediul cooperativei și tot de acolo să-și cumpere cele necesare, pentru a scăpa de cămătari, arendași și negustorii care se îmbogățesc din munca sa.

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a mai publicat „*Cooperăția în Elveția*” (București, 1912, Tip. Cooperativa „Jubileul”, 101 p.); un „*Curs de comptabilitate pentru școalele normale și seminarii*” în colaborare cu Constantin Popescu (București, 1908, Tip. „Voința Națională”, 304 p.); „*Împroprietărirea țăranilor: discurs rostit în ședința Senatului de la 5 martie 1921*” (București, 1921,

¹²¹ Șezătoarea Săteanului, an XV, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1913, p. 14.

¹²² Cooperăția noastră de ieri și de astăzi – conferințe cooperatiste, de Gh. Dumitrescu-Bumbești, București, Tip. „Lupta” N. Stroilă, 1927, 47 p.

Imprimeria Statului, 45 pag.); „*Regele, Statul și Cooperația*” (București, 1925, Tipografia Lupta-N. Stroilă, 48 pagini); „*Desvoltarea și întărirea firească a mișcării cooperative românești – conferință ținută la Congresul Cooperației în Cluj, în ziua de de 21 septembrie 1928*” (București, 1929, Oficiul Național al Cooperației Române, 32 pag.), dar, din păcate, nu am reușit să depistez nici un exemplar din aceste lucrări.¹²³

6. Familia lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești:

În data de 10 iulie 1886, la orele 5 dimineața, s-a născut primul copil al cuplului Gheorghe și Elena Dumitrescu-Bumbești, Ion, în casa părinților săi din comuna Gruiu.¹²⁴ Deși în cuprinsul actului de naștere atât nou-născutul, cât și părinții săi apar cu numele de Dumitrescu, la finalul actului tatăl semnează Gh. Dumitrescu. Ion Dumitrescu-Bumbești a devenit dascăl, ca și tatăl său, iar la 17 august 1908 s-a căsătorit cu tânăra învățătoare Maria Bâlțeanu, în vârstă de 23 de ani, fiica lui Grigore și Maria Bâlțeanu, ambii decedați. Din cuprinsul actului de căsătorie aflăm că Ion Dumitrescu era de profesiune învățător, domiciliat în comuna Bumbești de Jiu, „*fiu major al domnului Gheorghe Dumitrescu, de profesiune inspector financiar și al Elenei Dumitrescu de profesiune menajeră, ambii cu domiciliul în comuna Bumbești de Jiu*”¹²⁵, iar mireasa era născută la 7 aprilie 1885, în comuna Bâlțeni. Martori la căsătorie au fost alți doi fruntași ai mișcării cooperatiste și anume Fotin Enescu, 22 ani, funcționar cu domiciliul în București și Dumitru Brezulescu, 28 de ani, avocat cu domiciliul în comuna Novaci-Gorj.¹²⁶ Ion și Maria Dumitrescu-Bumbești au avut doi copii, pe Maria, născută la 18 ianuarie 1910¹²⁷ și Adrian, născut la 17 septembrie 1911¹²⁸, ambii în casa părinților lor din comuna Vădeni. De data aceasta, în ambele acte de naștere, numele de familie apare integral Dumitrescu-Bumbești și nu doar Dumitrescu, ca până atunci.

Ion Dumitrescu-Bumbești a fost numit învățător la școala din comuna Vădeni la 1 decembrie 1909, iar la 15 martie 1914 a fost detașat la școala de băieți nr. 2 din Târgu Jiu și a demisionat din învățământ la 1 mai 1921.¹²⁹ În calitate de președinte al Consiliului de Administrație al Băncii Populare „Vadul Jiului”, înființată în 1904, a reușit s-o salveze de la faliment după primul război mondial.¹³⁰ Mobilizat ca sublocotenent în Regimentul 58 Infanterie la începutul războiului, Ion Dumitrescu-Bumbești a fost avansat căpitan și a fost decorat cu „Steaua României” cu spade în grad de ofițer, „Crucea de Război” franceză, „Virtutea Militară” și alte

¹²³ *Almanahul Cooperatorului pe 1931*, București, Tip. „Lupta” N. Stroilă, p. 211.

¹²⁴ S.J.A.N. Gorj, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Gruiu, registrul 71/1885-1886, fila 66.

¹²⁵ Idem, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Bumbești Jiu, registrul 78/1902-1910, filele 62-63.

¹²⁶ Idem, registrul 78/1902-1910, filele 62-63.

¹²⁷ S.J.A.N. Gorj, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Vădeni, registrul 4/1909-1910, fila 35.

¹²⁸ Idem, registrul 6/1911-1912, fila 19.

¹²⁹ S.J.A.N. Gorj, Fond Inspectoratul Școlar Gorj, registrul 2/1910, fila 152.

¹³⁰ Ionel Becherete-Vădeni, „*Vădeni, satul eroinei Ecaterina Teodoroiu*”, Ed. Corvin, Deva, 2003, p. 161, 165.

decorații de război.¹³¹ Regele Ferdinand I-a numit membru al Ordinului „Coroana României”, în grad de ofițer, la 9 iulie 1924.¹³² La 17 mai 1929, după o lungă și grea suferință, Ion Dumitrescu-Bumbești a decedat în sanatoriul Filantropia din București. A fost adus acasă în Târgu Jiu și înmormântat cu onoruri militare în cimitirul satului Șișești.¹³³

O carieră la fel de strălucită, dar mai îndelungată a avut-o soția sa, Maria Dumitrescu-Bumbești. Absolventă de Școală Normală, a fost numită învățătoare la 1 octombrie 1906 și a predat la școlile din Brastavăț, jud. Romanați și Rășina, jud. Gorj. În data de 24 august 1909 a fost transferată la școala din Vădeni, iar prin ordinul Ministerului Instrucțiunii nr. 53932 din 24 august 1910 a fost detașată la școala de gospodărie rurală Vădeni.¹³⁴ Aceasta a fost inaugurată la 7 octombrie 1910, fiind înființată prin contribuția filantroapei Maria Pleniceanu, mare proprietară din comună. Ministerul Instrucțiunii a fost reprezentat de inginerul agronom Popovici Lupu, iar autoritățile locale de I. Georgescu, directorul Prefecturii, Ioanid, revizor școlar și Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, inspectorul băncilor populare. Serviciul religios a fost oficiat de protoereul D. Bardan și Gh. Ciocănescu, preotul din Vădeni. După discursurile directoarei Maria Dumitrescu-Bumbești, care a subliniat importanța unei asemenea școli și ale celorlalți oaspeți, aceștia au servit prânzul în casa doamnei Pleniceanu.¹³⁵ Școala avea o durată de 5 ani și două secții: croitorie-țesătorie și bucătărie-gospodărie. Într-una din încăperi exista un internat pentru elevele din alte localități.¹³⁶

În ziua de duminică, 17 iulie 1912, în comuna Vădeni s-a desfășurat o serbare școlară organizată de Maria Dumitrescu-Bumbești, directoarea școlii. După intonarea Imnului Regal de elevele școlii, au urmat recitări și cântece patriotice. Au participat dl. Dobrovici, revizorul școlar al jud. Gorj, Numa Frumușanu, G. Nichifor, dr. I. Bâlțeanu, precum și numeroși săteni din Vădeni și satele vecine. După serbare, publicul a vizitat expoziția de țesături și produse casnice organizată cu acest prilej.¹³⁷ În anul 1913 școala a fost mutată la Târgu Cărbunești, în ciuda protestelor directoarei Maria Dumitrescu-Bumbești, deoarece noul local era insalubru și un pericol pentru sănătatea elevelor. Autoritățile județene nu au ținut cont de aceste argumente și în ciuda refuzului directoarei și ale elevelor de a se muta, jandarmii au spart lacătul de la școală și au cărat mobilierul și celelalte lucruri cu căruța pe timp de ploaie. Ion și Maria Dumitrescu-Bumbești s-au împotrivit și au fost arestați de jandarmi sub acuzația de ultraj. Tot acest scandal l-a afectat pe Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, care „covârșit de durere, a avut o

¹³¹ „A murit Ion Bumbești!...” în *Gorjanul*, an VI, nr. 19 din 15-22 mai 1929, p. 4.

¹³² *Monitorul Oficial* nr. 185 din 26 august 1924, p. 9682.

¹³³ „Înmormântarea lui Ion Dumitrescu-Bumbești” în *Gorjanul*, an VI, nr. 22-31 mai 1929, p. 2.

¹³⁴ S.J.A.N. Gorj, Fond Inspectoratul Școlar Gorj, registrul 2/1910, fila 152.

¹³⁵ *Universul*, an XXVIII, nr. 278 din 10 octombrie 1910, p. 1.

¹³⁶ Ionel Becherete-Vădeni, *op. cit.*, p. 254.

¹³⁷ *Minerva*, an IV, nr. 1290 din 20 iulie 1912, p. 2.

sincopă și n-a putut fi adus la cunoștință, decât în urma ajutorului dr. N. Hasnaș”.¹³⁸

Prin deciziunea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii nr. 48608 din 30 mai 1914, Maria Dumitrescu-Bumbești, diriginta școlii de economie casnică din Cărbunești, a fost delegată cu inspectarea școliiilor de menaj și economie din țară.¹³⁹ După primul război mondial școala de gospodărie casnică s-a mutat la Târgu Jiu, pentru că localul din Vădeni fusese demolat. La insistențele Mariei Dumitrescu-Bumbești, Ministerul Agriculturii a aprobat mutarea școlii la Vădeni, chiar în clădirea conacului moșiei Pleniceanu, începând cu data de 1 iulie 1919. Pe lângă conac școala mai primea în administrare și 20 ha teren arabil pentru practica gospodărească și întreținere.¹⁴⁰ La 21 septembrie 1923 a avut loc o serbare la școala de gospodărie casnică din Vădeni și s-a organizat și o expoziție de țesătorie și croitorie. După serviciul religios oficiat de preotul Gh. Ciocănescu, corul școlar a intonat Imnul Regal, iar directoarea Maria Dumitrescu-Bumbești a făcut o dare de seamă a școlii pe care o conducea. Ea a oferit suma de 5000 lei, donată de regina Maria a Iugoslaviei celei mai merituoase absolvente, Preda Maria. Au mai ținut discursuri prefectul Ion Micodin, Emil Cociu, inspectorul școliiilor de agricultură și gospodărie, dr. Nicolae Hasnaș, senator, și preotul Gh. Ciocănescu.¹⁴¹ În 1925 Maria Dumitrescu-Bumbești a publicat „Școala de economie casnică Vădeni, jud. Gorjii: dare de seamă de activitatea școlii până la anul 1924”, Tipografia Curții Regale – F. Gobl Fii, București, 1925, 4 pag. În anul 1929 școala din Vădeni avea trei secțiuni: țesut, lucru de mână și bucătărie.¹⁴² În noiembrie 1931 școala de gospodărie casnică a fost mutată la Filiași.¹⁴³

În perioada interbelică a fost secretară a Ligii Naționale a Femeilor Române din Gorj, iar în 1935 a ținut un discurs cu ocazia inaugurării monumentului Ecaterinei Teodoroiu din Târgu Jiu, în prezența regelui Carol al II-lea și a unui numeros public, în care omagia faptele de vitejie și jertfa eroinei din Vădenii Gorjului.¹⁴⁴ Peste un an, cu ocazia decernării titlului de cetățean de onoare al orașului Târgu Jiu Arethiei Tătărescu, președinta Ligii Naționale a Femeilor Române din Gorj, Maria Dumitrescu-Bumbești a elogiat activitatea și munca depusă de aceasta.¹⁴⁵ Prin decretul regal nr. 3866 din 9 noiembrie 1938 a fost numită definitiv în învățământul secundar industrial al fetelor din orașul Târgu Jiu, cu specialitatea „gospodărie”.¹⁴⁶ În 1939 Maria Dumitrescu-Bumbești era vicepreședinta a Căminului Cultural „Domnul Tudor” din Târgu Jiu. În anul 1940

¹³⁸ *Gorjiul*, an VI, nr. 16 din 17/23 mai 1913, p.1-2.

¹³⁹ *Monitorul Oficial* din 7 iunie 1914, p. 2553.

¹⁴⁰ Ionel Becherete-Vădeni, *op. cit.*, p. 256-258

¹⁴¹ *Universul*, an XLI, nr. 251 din 28 septembrie 1923, p. 2.

¹⁴² *Gorjanul*, an VI, nr. 28-29 din 1-8 august 1929, p. 4.

¹⁴³ Ionel Becherete-Vădeni, *op. cit.*, p. 258.

¹⁴⁴ Ion Mohor, „Târgu-Jiul a trăit o zi de mare sărbătoare” în *Gorjanul*, an XII, nr. 37/15-22 septembrie 1935, p. 3.

¹⁴⁵ „Cuvântarea d-nei Maria I. Dumitrescu-Bumbești” în *Gorjanul*, an XIII, nr. 36-37 din 25 septembrie 1936, p. 5.

¹⁴⁶ *Monitorul Oficial* nr. 276 din 26 noiembrie 1938, p. 5688.

Căminul a organizat un ciclu de conferințe în oraș, a ajutat refugiații din Basarabia și Bucovina și a acordat asistență socială și medicală pentru cei săraci.¹⁴⁷ S-a pensionat la 1 septembrie 1941, după o carieră de 35 de ani în învățământ, ultimul loc de muncă fiind la Liceul Industrial de Fete din Târgu Jiu.¹⁴⁸

Fiul ei, inginerul Adrian Dumitrescu-Bumbești, sergent în Regimentul 1 Roșiori „General Alexandru Averescu”, a dispărut în ziua de 1 februarie 1943, în luptele de la Stalingrad și a fost declarat oficial mort de Judecătoria Populară Mixtă Târgu Jiu în anul 1951.¹⁴⁹ Prin decizia ministrului Muncii, Asistenței Sociale și Asigurărilor Sociale, Lotar Rădăceanu, Maria Dumitrescu-Bumbești a fost concediată la 27 iunie 1947 din funcția de administratoare a Căminului de ucenice „Principesa Maria” din București.¹⁵⁰ Același ministru revocă demiterea și o numește ca administratoare a căminului, redenumit, după schimbarea de regim, „30 Decembrie”.¹⁵¹ După instaurarea regimului comunist, imobilul ei din Târgu Jiu, str. Vasile Alecsandri, nr. 30 a fost naționalizat, dar Mariei Dumitrescu-Bumbești i s-a permis să locuiască în continuare, ca chirias, în fosta sa locuință.¹⁵² A încetat din viață la 9 martie 1966 în București.¹⁵³

La 21 februarie 1888, în comuna Gruiu, s-a născut al doilea fiu al lui Gheorghe Dumitrescu Bumbești, Adrian, un demn urmaș al tatălui său în cadrul mișcării cooperatiste.¹⁵⁴ A absolvit Școala Superioară de Comerț din București în anul 1908.¹⁵⁵ În perioada 1 iulie 1908 – 1 ianuarie 1914, Adrian Dumitrescu-Bumbești a fost casier-contabil la Banca Populară „Cipria” din Bumbești Jiu, fiind retribuit cu un salariu de 25 lei lunar.¹⁵⁶ În anul 1910, din inițiativa lui Adrian Dumitrescu-Bumbești, D.Z. Paraschiv și preotului D. Bardan s-a înființat Banca Populară „Tudor Vladimirescu” cu sediul în Târgu Jiu, str. Victoria, nr. 12. Conform actului constitutiv, scopul noii societăți cooperative era să acorde împrumuturi membrilor pentru refacerea gospodăriilor, să primească spre păstrare economiile societăților și să contribuie la răspândirea culturii în rândul maselor populare.¹⁵⁷

La 4 noiembrie 1910, în amfiteatrul gimnaziului „Tudor Vladimirescu”, a avut loc inaugurarea școlii cooperatiste din Târgu Jiu, la care au participat: dl. Teodoru, secretarul general al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice,

¹⁴⁷ Vasile Arimia, „*Gorjul Cultural. Secolul XX (1910-1990)*”, Târgu Jiu, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, 2009, p. 298-299.

¹⁴⁸ *Monitorul Oficial* nr. 95 din 24 aprilie 1941, p. 2152.

¹⁴⁹ S.J.A.N. Gorj, Fond Primăria orașului Târgu Jiu, dosar 17/1956, fila 92.

¹⁵⁰ *Monitorul Oficial* nr. 146 din 30 iunie 1947, p. 5370.

¹⁵¹ Idem, nr. 60 din 12 martie 1948, p. 2196.

¹⁵² S.J.A.N. Gorj, Fond Comiterul Județean Gorj al P.C.R., dosar 35/1950, fila 183 și dosar 32/1950, fila 51.

¹⁵³ Idem, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Bâlteni, registrul 84/1885, fila 2.

¹⁵⁴ Idem, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Gruiu, registrul 74/1888-1891, fila 3.

¹⁵⁵ *Neamul Românesc*, an XXIII, nr. 123 din 6 iunie 1928, p. 2.

¹⁵⁶ S.J.A.N. Gorj, Fond Judecătoria Mixtă Târgu Jiu, dosar 222/1937, fila 1.

¹⁵⁷ Georgeta Ghionea, *Istoria băncilor urbane din Oltenia în date, statistici și corespondență (1880-1948)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016, p. 223-224.

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, Vasile Curtius, inspecții ai băncilor populare, deputatul Numai Frumușeanu, I. Georgescu, directorul prefecturii, Ioanid, revizor școlar de Gorj, Grigore Iunian, dr. Hasnaș, Ion Dumitrescu-Bumbești, preotul Roșoga, Vasile Roșca, Arjoceanu, Tiberiu Popescu, Stelian Sterescu, Pantelimon Voiculescu, Ion Haiducescu etc. Serviciul divin a fost efectuat de protoereul D. Bardan. În discursul său, Adrian Dumitrescu-Bumbești a făcut un istoric al mișcării cooperatiste, care a intrat într-o nouă fază, de organizare, băncile s-au înmulțit, operațiile au devenit mai complexe și se simte nevoia de specialiști în contabilitate. Vasile Curtius, delegatul Casei Centrale a Băncilor Populare, și-a exprimat speranța că Adrian Dumitrescu-Bumbești, tânărul director al școlii cooperatiste, va continua cu vrednicie opera începută de tatăl său.¹⁵⁸

Școala cooperatistă din Târgu Jiu, avea drept scop să formeze contabili pentru administrarea tuturor societăților cooperative: bănci populare, magazine de consum, obști sătești, cooperative de lăptărie, brutărie, zarzavauri, exploatări de păduri etc. Cursurile se țineau în amfiteatrul gimnaziului „Tudor Vladimirescu”. Elevii făceau practica la magazinele din oraș, la băncile populare din apropiere, la pepiniera societății cooperative viticole „Reînvierea podgoriilor”, al cărei director-contabil era Adrian Dumitrescu-Bumbești și la Federala Băncilor Populare din Gorj. Materiile predate erau limba română, contabilitatea și legislația. Taxa școlară era de 120 lei anual, plătită în trei rate, iar durata cursurilor de 1 an. Elevii care promovau examenul de la sfârșitul anului primeau diploma de contabil.¹⁵⁹

În primul an s-au înscris 114 elevi, au urmat cursurile 92 și au absolvit 82 elevi.¹⁶⁰ Începând cu 1 octombrie 1912 s-a înființat și o secțiune a vânzătorilor din magazinele de consum, „în scopul îndrumării tinerilor fii de săteni spre această îndeletnicire de care magazinele de consum ale cooperativelor sătești simt atâta nevoie”.¹⁶¹ Cu ocazia începerii cursurilor din octombrie 1913, Adrian Dumitrescu-Bumbești a organizat o frumoasă serbare, prilej cu care școala cooperatistă din Târgu Jiu a primit numele „Spiru Haret”.¹⁶² Școala a funcționat timp de 14 ani și a format peste 700 de contabili cooperatori, care au lucrat în bănci populare, obști sătești și cooperative din întreaga țară. Din păcate arhiva școlii a fost distrusă în timpul invaziei germane din 1916.¹⁶³

Federala Băncilor Populare din Gorj s-a înființat la 1 aprilie 1912, cu un capital subscris de 125 000 lei și capital vărsat 34 800 lei, de către 39 de bănci populare din județ, iar până la sfârșitul anului numărul băncilor membre a crescut la 59. Director al noii instituții cooperatiste a fost ales Adrian Dumitrescu-Bumbești, care a ocupat această funcție timp de un deceniu.¹⁶⁴ În martie 1913 a apărut primul

¹⁵⁸ „Întemeierea celei dintâi șc. cooperatiste din România” în *Minerva*, an II, nr. 682 din 8 noiembrie 1910, p. 1.

¹⁵⁹ „O școală cooperatistă” în *Curierul Băncilor Populare din România*, an VII, nr.10, octombrie 1910, p. 25-27.

¹⁶⁰ Adrian Dumitrescu-Bumbești, *op. cit.*, p. 10.

¹⁶¹ *Universul*, an XXX, nr. 252 din 13 septembrie 1912, p. 2.

¹⁶² *Șezătoarea Săteanului*, an XV, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1913, p. 48.

¹⁶³ Adrian Dumitrescu-Bumbești, *op. cit.*, p. 10.

¹⁶⁴ „Banca federală a Gorjului” în *Șezătoarea Săteanului*, an XV, nr. 2, februarie 1913, p. 5.

număr din „Cooperatorul”, revistă lunară a Federalei Băncilor Populare din jud. Gorj, cu articole scrise de V.D. Hortopan, Dumitru Brezulescu, Adrian Dumitrescu-Bumbești, Gh. Popovici, C. Spânișteanu și D. Coiculescu.¹⁶⁵ Din inițiativa lui Adrian Dumitrescu-Bumbești, profesorului Ștefan Bobancu și I.R. Popa, farmacist s-a înființat o școală de adulți în Târgu Jiu la 1 martie 1915. Cursurile se țineau în fiecare duminică, între orele 2-5 p.m., în localul școlii Ștefan Bobancu din str. Săvoiu, unde acesta preda limbile străine, iar Adrian Dumitrescu-Bumbești contabilitatea.¹⁶⁶

După primul război mondial, Adrian Dumitrescu-Bumbești a făcut parte din Comisiunea Centrală de Expropriere din Jud. Gorj, care stabilea prețul terenurilor și numărul hectarelor expropriate.¹⁶⁷ La 9 mai 1919, ministrul I.G. Duca l-a numit pe Adrian Dumitrescu-Bumbești în comisia formată din juriști, economiști și cooperatori, pentru a studia și coordona toate dispozițiile legale și a propune modificările de introdus în legislația cooperatistă din România.¹⁶⁸ Prin decretul regal nr. 2077 din 22 mai 1919, Adrian Dumitrescu-Bumbești a fost confirmat ca membru supleant în Consiliul de Administrație al Centralei Băncilor Populare.¹⁶⁹

În decembrie 1920, Adrian Dumitrescu-Bumbești a înființat la Târgu Jiu o Școală Superioară de Cooperatie, la care se puteau înscrie absolvenții școlilor de contabilitate și educație cooperativă. Durata cursurilor teoretice era de 2 ani și practica 1 an. Programa cuprindea următoarele materii: limba română, corespondență comercială, economie politică, dreptul, studiul cooperatiei, aritmetica comercială, merceologia, contabilitatea, biroul de monografii cooperative și caligrafia. Din păcate, această școală a avut o existență efemeră, după absolvirea primei serii s-a desființat.¹⁷⁰ Probabil că acesta a fost unul din motivele pentru care Adrian Dumitrescu-Bumbești a părăsit Târgu-Jiul și s-a stabilit la București în 1925.¹⁷¹

În urma unei consfătuiri ținute la București, în data de 23 august 1925, s-a înființat Corpul Contabiliilor Cooperatori din România, al cărui președinte a fost ales Adrian Dumitrescu-Bumbești.¹⁷² Comitetul de organizare al viitoarei Societăți de Radiodifuziune era compus din profesor Christian Musceleanu, președinte, dr. Emil Giurgea, director și membrii ing. C.R. Mircea, delegatul Uniunii Industriașilor, ing. N. Lupaș, maior Tiberiu Petrescu, delegatul Statului Major, P. Mogoș și Adrian Dumitrescu-Bumbești, delegatul Ministerului de Comunicații.¹⁷³ În anul 1928, Adrian Dumitrescu-Bumbești și-a susținut la Universitatea din București teza de doctorat în domeniul științelor economice cu titlul „Studiu asupra caselor de economie”, obținând nota „foarte bine” și a fost felicitat de membrii

¹⁶⁵ *Gorjiul*, an VI, nr. 6 din 7 martie 1913, p. 2.

¹⁶⁶ *Universul*, an XXXIII, nr. 54 din 24 februarie 1915, p. 3.

¹⁶⁷ *Monitorul Oficial* nr. 199 din 10 decembrie 1920, p. 7944.

¹⁶⁸ *Idem*, nr. 19 din 10 mai 1919, p. 1056.

¹⁶⁹ *Idem*, nr. 33 din 28 mai 1919, p. 1748.

¹⁷⁰ Adrian Dumitrescu-Bumbești, *op. cit.*, p. 12-13.

¹⁷¹ *Ibidem*, p. 25.

¹⁷² *Adevărul*, an XXXVIII, nr. 12 796 din 1 septembrie 1925, p. 2.

¹⁷³ *Adevărul*, an XXXIX, nr. 13 086 din 16 august 1926, p. 2.

comisiei.¹⁷⁴ În afară de aceasta a mai publicat: „*Problema personalului Technic din Cooperație. Date, Documente, Deziderate*”, București, 1930, Tipografia „Oltenia”, 176 pag.; „*Contribuțiuni la înființarea și funcționarea Școlii Superioare de Cooperație din Tg. Jiu*”, Tipografia Lumina, Târgu Jiu, 1921, 35 pag.; „*Bilanțul tip pentru uzul întreprinderilor publice comercializate*”, Tipografia Îndreptarea, București, 1927, (în colaborare); „*Patriotismul de altă dată. Pagini și imagini din trecut*”, Tipografia Îndreptarea, București, 1928; „*Cartea Verde a Cooperației: pagini și momente din acțiunea de organizare profesională a contabililor și funcționarilor cooperatori*”, Tipografia „Universul”, București, 232 pag. și „*Regimul legal al personalului din cooperație*”, Tipografia „Oltenia”, București, 1933, 191 pag.¹⁷⁵

A fost director în serviciul exterior din cadrul Direcțiunii Generale a Valorificării Bunurilor Statului și Energiei din Ministerului Industriei și Comerțului.¹⁷⁶ La 1 februarie 1934 s-a transferat în postul de referent economic la Consiliul Superior al Administrației Întreprinderilor și Avuțiilor Publice din cadrul aceluiași minister.¹⁷⁷ Adrian Dumitrescu-Bumbești a decedat la 18 septembrie 1940 în București și a fost înmormântat în cimitirul Sf. Vineri. Meritele defunctului și munca desfășurată în cei 52 de ani de viață au fost reliefate prin cuvântările rostite de prof. univ. Gh. Nichifor și Jean Bărbulescu din Târgu Jiu, care a vorbit în numele Federalei „Gorjul”.¹⁷⁸

Victor Dumitrescu s-a născut în ziua de 14 noiembrie 1891 la domiciliul părinților săi din comuna Bumbești-Jiu.¹⁷⁹ După absolvirea liceului Sfântul Sava din București, a urmat cursurile Conservatorului de Artă Dramatică din București. În 1919 a fost trimis la Paris pentru studii teatrale de regie. Reîntors în țară, a fost delegat, în 1922, să conducă regia Teatrului Național din Craiova, până în anul 1930, când acesta a ars. În anul 1929, Victor Dumitrescu-Bumbești s-a căsătorit cu baroneasa Lola von Kummer din Viena.¹⁸⁰ Și-a continuat cariera de regizor la București, inclusiv la Radiodifuziune, în cadrul emisiunii „Teatru la microfon”. Deși s-a pensionat în 1946, a continuat să monteze diferite piese și spectacole în turnee prin țară, până în anul 1958, când a încetat din viață. A fost înmormântat în cimitirul Belu din București. Victor Dumitrescu-Bumbești a publicat două biografii: „*Aristide Demetriade*”, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957, 244 pag. și „*Paul Gusty*”, Editura Meridiane, București, 1964, 208 pag, apărută postum.¹⁸¹

¹⁷⁴ *Lupta*, an VII, nr. 2103 din 18 noiembrie 1928, p. 2.

¹⁷⁵ Adrian Dumitrescu-Bumbești, *op. cit.*, cop. IV.

¹⁷⁶ *Monitorul Oficial* nr. 186 din 23 august 1928, p. 7172.

¹⁷⁷ Idem, nr. 198 din 27 august 1936, p. 7184.

¹⁷⁸ GRJ., „A murit Adrian Gh. Dumitrescu-Bumbești” în *Gorjanul*, an XVII, nr. 35 din 24 septembrie 1940, p. 3.

¹⁷⁹ S.J.A.N. Gorj, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Bumbești Jiu, registrul 68/1891-1893, fila 16.

¹⁸⁰ *Gorjanul*, an VI, nr. 27 din 22 iulie 1929, p. 3.

¹⁸¹ Victoria Stolojanu-Munteanu, *op. cit.*, p. 356.

Emilian Dumitrescu s-a născut la 1 februarie 1895 în casa părinților săi cu nr. 75 din comuna Bumbești de Jiu. Actul de naștere nr. 4/1895 este plin de inexactități, cum ar fi vârsta greșită a părinților, numele mamei (Irina) și faptul că ambii părinți erau de profesie agricoli.¹⁸² Emil Dumitrescu-Bumbesți a decedat la 25 martie 1915 „în vârstă de ani nouăsprezece, de profesiune student, născut în comuna Bumbesți de Jiu, județul Gorj, necăsătorit, domiciliat în comuna Târgu Jiu, strada Traian, nr. 6”.¹⁸³ Student în anul II la Conservator, unde învăța foarte bine, a decis să se sinucidă, înghițind otravă, din cauză că era bolnav și nu mai avea bani să achite taxele școlare.¹⁸⁴

Tot în ziua de 1 februarie, dar în anul 1897, s-a născut Catone Dumitrescu, la domiciliul părinților săi din comuna Bumbesți Jiu.¹⁸⁵ Ca sublocotenent în Regimentul 18 Gorj, s-a acoperit de glorie în luptele de la Mărăști, fiind decorat de regele Ferdinand cu „Virtutea Militară de Război”, clasa I, pentru faptele sale de vitejie.¹⁸⁶ În anul 1929 a fost numit avocat în cadrul Oficiului Național al Cooperăției Române.¹⁸⁷ A decedat în anul 1944.¹⁸⁸ Mezinul familiei Dumitrescu-Bumbesți, Aurel, s-a născut la 12 august 1900 în comuna Bumbesți Jiu.¹⁸⁹

Moartea și înmormântarea:

Moartea venerabilului cooperador, la 2 august 1939, nu a trecut neobservată de presă, care a publicat articole elogioase despre viața și activitatea lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbesți. „România”¹⁹⁰, „Curentul”¹⁹¹, „Universul”¹⁹², „Neamul Românesc” (Vezi Anexa 5), dar și cotidiane locale ca „Gorjanul” și „Glasul Bucovinei” au publicat articole biografice despre apostolul cooperăției, iar calitățile și personalitatea acestuia au fost evocate de cei care l-au cunoscut:

„Vrednicul stejar al cooperăției românești, Gheorghe Dumitrescu-Bumbesți a ajuns fericit la hotarul lungii sale vieți plină de rod pe seama țărânimii noastre. Cooperatorii întregii țări omagiază pe cel mai reprezentativ exponent al vechii gârzi, care prin muncă și sacrificiul ei a întemeiat cooperăția românească. Am iubit și am stimat pe moș Gheorghe și împărtășesc îndureratei sale familii marea mea mâhnire pentru pierderea vrednicului cooperador. Dumnezeu să-l așeze între

¹⁸² S.J.A.N. Gorj, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Bumbesți Jiu, registrul 73/1895-1912, fila 4.

¹⁸³ Idem, Colecția Registre de Stare Civilă Târgu Jiu, registrul 489/1915, fila 45.

¹⁸⁴ *Adevărul*, an XXVIII, nr. 10 074 din 31 martie 1915, p. 4.

¹⁸⁵ S.J.A.N. Gorj, Colecția Registre de Stare Civilă comuna Bumbesți Jiu, registrul 71/1894-1899, fila 72.

¹⁸⁶ *Monitorul Oficial* nr. 283 din 28 februarie/13 martie 1918, p. 3408. Vezi și articolul lui Traian Rus „60 de ani de la Războiul de Întregire (1916-1918). Spicuri din jurnalul de operații al Regimentului 18 Gorj din vara anului 1917 în *Gazeta Gorjului*, an IX, nr. 1228 din 18 septembrie 1976, p. 6.

¹⁸⁷ *Gorjanul*, an VI, nr. 21 din 8-15 iunie 1929, p. 5.

¹⁸⁸ S.J.A.N. Gorj, Fond Tribunalul Județean Gorj, dosarul 137/1945, fila 1.

¹⁸⁹ Idem, dosarul 61/1961, fila 19.

¹⁹⁰ *România*, an II, nr. 424 din 4 august 1939, p. 11.

¹⁹¹ *Curentul*, an XII, nr. 4124 din 5 august 1939, p. 4 și nr. 4127 din 8 august 1939, p. 4.

¹⁹² *Universul*, an 56, nr. 212 din 5 august 1939, p. 5 și nr. 217 din 10 august 1939, p. 2.

cei drepți pe cel care a luptat cu râvnă neobosită pentru dreptatea și ridicarea semenilor lui.”¹⁹³

„Un entusiast și un animator, un sincer și convins cooperador, un cinstit prieten al Bucovinei noastre, astfel a fost Gh. Dumitrescu-Bumbești. Prin moartea lui pierdem un om de elită, pierdere cu atât mai dureros resimțită cu cât adevărata calitate este atât de rară! Să-i cinstim și să-i păstrăm vie amintirea...”¹⁹⁴

Înmormântarea lui Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a avut loc vineri, 6 august 1939, în comuna Bumbești Jiu, în prezența unui public numeros venit să-i aducă un ultim omagiu. După serviciul religios, efectuat de șase preoți, au evocat amintirea defunctului numeroși prieteni și cooperatori, atât din județ cât și din țară: preotul Luchian Pătrășcoiu din Bumbești, Theodor Căprescu, prim pretor, inspector general școlar Gh. Dumitrescu, C. Cercel, director general în cooperareție, în numele Institutului Național al Cooperareției, învățătorul Alex. Tatomirescu din Bumbești, preotul Grigore Popescu din Cărbunești, președintele Federalei „Gorjul”, insp. general pensionar C.D. Hogeia, în numele cooperatorilor din capitală, Pantelimon Nicolescu-Monu, președintele Asociației Învățătorilor Gorjeni, Petre Popeangă, în numele Băncii Populare a Învățătorilor din Gorj, D. Bobină, director general în cooperareție. Nic. V. Popescu, în numele cooperareției din Oltenia și dr. I. Manolescu, în numele cooperatorilor din Romanați.¹⁹⁵

Institutul Național al Cooperareției a acordat familiei ca ajutor de înmormântare suma de 30 000 lei, iar Federala băncilor populare „Gorjul” a donat 20 000 lei pentru ridicarea unui bust, în semn de omagiu pentru cel care a fost Gheorghe Dumitrescu-Bumbești.¹⁹⁶

Născut pe meleagurile Gorjului, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești nu și-a limitat activitatea doar la catedra școlii, ci a folosit toate mijloacele pentru ridicarea culturală și emanciparea economică a țaranului român. Serbările și șezătorile culturale, înființarea de biblioteci publice, cursuri de alfabetizare pentru adulți, dar mai ales editarea revistei „Șezătoarea Săteanului” timp de aproape două decenii, au reprezentat principalele sale acțiuni de luminare și educare a maselor rurale. Acțiunile lui au atras atenția lui Spiru Haret, care i-a dat misiunea de a propaga ideea cooperareției și a înființa bănci populare în întreaga țară. Grație muncii și puterii sale de convingere, Gheorghe Dumitrescu-Bumbești a reușit să înființeze în doi ani de zile, peste 700 de bănci populare, din Gorj până în nordul Moldovei. După primul război mondial s-a implicat în politică, fiind ales senator de Arad, dar nu s-a bucurat de același succes ca în mișcarea cooperatistă. La vârsta senectuții, a continuat să participe la congrese și manifestări cooperatiste, iar prin broșurile și

¹⁹³ „Telegrama lui Victor Jinga, ministru subsecretar de stat la Economia Națională” în *Timpul*, nr. 312 din 6 august 1939, p. 9.

¹⁹⁴ Dr. Aurel Morariu, „George Dumitrescu-Bumbești” în *Glasul Bucovinei*, nr. 5696 din 18 august 1939, p. 3.

¹⁹⁵ „Înmormântarea cooperadorului Gh. Dumitrescu-Bumbești” în *Universul*, an LVI, nr. 217 din 10 august 1939, p. 2.

¹⁹⁶ „Înmormântarea lui Gh. Dumitrescu-Bumbești” în *Curierul Cooperareției Române*, an XXX, nr. 3, iulie-septembrie 1939, p. 65.

articolele sale a promovat ideea asocierii în cooperative ca singura cale spre prosperitate. A fost părintele băncilor populare, nu doar din Oltenia, ci din întreaga țară.

ANEXE

Anexa 1:

Gheorghe Dumitrescu-Bumbești, „Spiru Haret și cooperația” în *Gorjanul*, an XII, nr. 25-26 din 22-30 iunie 1935, pag. 1.

„Când l-am cunoscut pe Spiru Haret, mișcarea de regenerare economică și culturală a țărânimii noastre era de-abia în fașe. Ici-acolo, începuturi modeste și sfioase mărturiseau dorința vie a câtorva învățători și preoți, de a ridica această clasă din robie și întuneric. Prin anul 1896, când eram încă învățător în com. Bumbeștii de Jiu din județul Gorj, înfiinșasem, cu o mână de inimoși învățători, preoți și fruntași ai satelor din plasa Vulcan, cercul cultural regional „Luminarea Săteanului” care avea de scop: ridicarea culturală și economică a țăranului nostru prin serbări și conferințe populare, șezători culturale în timpul lungilor seri de iarnă, înfiinșarea de școli de adulți, biblioteci populare etc. La 19 Mai al aceluiași an am organizat, în pădurea comunei Bumbeștii de Jiu, serbări populare care au durat trei zile și la care au participat peste 40 000 de vizitatori din județul Gorj, din Craiova și chiar din București. Succesul moral a fost măreț, iar cel material mi-a permis să renovez școala și să înfiinșez o bibliotecă de peste 3000 de volume, care erau cercetate cu interes de știutorii de carte, și în special, de elevii școalei de adulți. În același timp funcționa pe lângă școala superioară din Bumbești un atelier de lucru manual și țesătorie, cu scopul de a îndruma tineretul satului la îndeletniciri productive și potrivite localității. În anul următor, odată cu înfiinșarea primelor bănci populare din județ, am dat ființă revistei «Șezătoarea Săteanului», care era menită să facă propagandă pentru răspândirea cercurilor culturale și a băncilor populare. Astfel de inițiative porniseră simultan, din mai multe centre ale țării, atrăgând atențiunea și interesul câtorva buni români care se perindau la conducerea țării. Cel care urmărea, în tăcere și cu deosebit interes, aceste «începuturi» era Spiru Haret. În anii 1896 și 1897 o mână de intelectuali conducători, printre care se numărau; Haret, dr. Istrate, Kalinderu, Costică și Alex. Alimănișteanu, etc. înfiinșase o societate culturală «Steaua», susținea cu tărie acțiunea de ridicare economică și culturală a poporului, prin înfiinșarea de bănci populare, biblioteci sătești, etc. Conducătorii acestei societăți, îngrijorați de răspândirea ideilor socialiste în straturile populare, căutau ca prin aplicarea programului societății înfiinșate să contra-balanseze și mai apoi să stârpească această mișcare dăunătoare ridicării normale și temeinice a satelor noastre. Era o mândrie, o neprețuită cinste pentru mine, umil învățător dintr-un îndepărtat sat de sub poalele Parângului, să fiu invitat la ședințele acestei societăți spre a informa pe conducătorii ei despre străduințele noastre pentru ridicarea poporului și a primi încurajare și îndrumare pe drumul ales al apostolatului neprecupețit. Într-o astfel de împrejurare – la o ședință

în casele lui Costică Alimănișteanu – am cunoscut pe Spiru Haret. De atunci și până la sfârșitul vieții lui, i-am fost cel mai apropiat și devotat colaborator în opera spinoasă dar și minunată pentru emanciparea poporului nostru, prin cooperatie și cultură. În 1898, Spiru Haret, pe atunci ministru al instrucțiunii publice, m-a chemat să-mi dea delegație ca să merg în mijlocul învățătorilor și să propag, prin cercurile culturale, noua idee de întovărășire economică, punându-se astfel stavilă ideilor socialiste, care se răspândeau în mod îngrijorător în unele județe. Dar după două luni cade guvernul liberal din care făcea parte Haret și vine la ministerul instrucțiunii și al cultelor, un alt mare român, dr. Istrate. Acesta mi s-a adresat tot mie, spunându-mi să pornesc propaganda pentru înființarea băncilor populare începând din jud. Mehedinți, alături de inimosul profesor Th. Costescu, directorul liceului «Traian» din Turnu-Severin și să nu ostenesc până nu voi ajunge la Dorohoi. După ce am înființat în Mehedinți câteva bănci populare, am trecut în Dolj, unde sămânța aruncată producea și mai mult rod. În 1901 Spiru Haret, venind din nou ministru al instrucțiunii publice, mă cheamă îndată la București și îmi dă delegație pentru înființarea de bănci populare în întreaga țară. Tot atunci a convocat pe cei 32 de revizori școlari cerându-le: să înființeze cercuri culturale unde să se țină conferințe sătenilor, să înființeze pe lângă fiecare școală câte o bibliotecă populară și să înființeze bănci populare în fiecare comună. Cu acest prilej am fost prezentat revizorilor școlari de la care a cerut pentru mine tot sprijinul lor în greaua și nobila însărcinare ce-mi luasem. Firește, la apelul cald și convingător al ministrului lor, revizorii au plecat la posturile lor electrizati în hotărârea de a executa acest măreț plan de activitate culturală și socială. Rezultatele au fost uimitoare: pest tot au luat naștere cercuri culturale; aproape toate școalele își înființaseră biblioteci populare, și, în mai puțin de 12 luni, se înființaseră în toată țara peste 700 de bănci populare. Haret urmărea fiecare inițiativă, scria personal învățătorilor, le da sfaturi, îi încuraja, îi oțelea în luptă. Pe unii îi chema la București spre a se sfătui împreună asupra mijloacelor mai potrivite pentru învingerea greutăților și asigurarea isbândeii. Nenumărate circulări erau trimise de Haret preoților și învățătorilor, în care li se făcea o adevărată școală pentru ridicarea țărânilor noastre pe calea culturii și a cooperatiei. Timp de doi ani, cât am funcționat în însărcinarea dată, la ministerul instrucțiunii publice am fost în cel mai strâns contact sufletesc cu acela care se interesa aproape zilnic de mersul propagandei și de înființarea băncilor populare, de situația lor financiară, de piedicile întâmpinate și de succesele obținute. Primul anuar al băncilor populare, pe care l-am întocmit în 1902, cuprindea rezultatele îmbucurătoare ale străduințelor noastre, ale tuturor, depuse cu atâta entuziasm și încredere în viitor, sub conducerea marelui Haret. În 1903, prin înființarea Casei Centrale a Băncilor Populare, aceste instituții, deși au trecut sub dependența ministerului de finanțe, conducătorii lor considerau mai departe ca părinte și îndrumător, nu numai în problemele școlare, dar și în cele sociale și economice, tot pe Haret. Se poate afirma cu tărie că Haret a fost cel mai mare reformator social al țării noastre. El a trezit satele prin chemarea sa făcută învățătorilor, a organizat lupta pentru stăpînirea cametei și a croit orizonturi noi în acțiunea de ridicare a claselor nevoiaș. Personalitatea lui Haret a

fost atât de covârșitoare încât și astăzi, după aproape un sfert de veac de la moartea sa, învățătorii, foștii discipoli ai acestui mare conducător, înspăimântați de atâtea dezastre morale și materiale și de starea de desorientare aproape generală, sunt stăpâniți de nostalgia vremurilor de odinioară, de muncă cinstită și de apostolat neprecupețit, sub sugestia și îndrumarea înțeleaptă a aceluia care nu va dispărea niciodată din memoria și sufletele învățătorimei și cooperativelor români. În momentul de față, când cooperativismul nostru se găsește la grea răspântie, credem că renașterea acțiunii entuziaste de acum 35 de ani, inaugurată de Haret, este o condițiune esențială pentru reînvierea acestei mișcări.

Anexa 2:

„G. Dumitrescu-Bumbești, *Călăuza băncilor populare*, București 1906 – Raport de Spiru Haret.

Viguroasa deșteptare a spiritului de asociație și de cooperare, care a avut loc în satele noastre de șase ani încoace, este un fenomen social așa de însemnat, încât puține exemple la fel se întâlnesc, nu la noi, dar chiar în alte țări, care se află în mult mai bune condiții decât a noastră pentru dezvoltarea mișcărilor economice. Nu era ocazie în care să nu se repete fraza stereotipă, că țăranii sunt lipsiți de inițiativă și de spiritul de asociație. A fost însă de ajuns ca o singură dată să li se lase libertatea de a lucra, să li se dea ceva încurajări și câteva sfaturi, pentru ca imediat să dea cea mai strălucită dovadă că calitățile, pe care li le tăgăduiau cu atâta îndărătnicie aceia care nu-i cunoșteau, să se manifesteze cu o energie, care a lăsat în uimire pe toată lumea. Primele 6 bănci sătești la noi s-au înființat în 1893; căci nu număr pe cea din Urziceni, înființată în 1891, dar care, simplă întreprindere comercială a câtorva negustori, în mare parte străini, nu-și merita numele de bancă sătească, decât pentru că era înființată într-un sat. Până la 1898, abia se mai înființară încă 11. Mișcarea s-a accelerat într-o măsură în 1899 și 1900, când apărură încă 62 de bănci, în urma încurajării pe care învățătorii o primise de la Ministerul de Instrucție, ca să intre în această mișcare și să o dirijeze. Dar avântul cel mare și l-au luat de la 1901, când, pe lângă alte măsuri, Ministerul avu ideea de a încredința d-lui G. Dumitrescu-Bumbești, pe atunci învățător în Gorj, sarcina de a propaga din loc în loc ideea înmulțirii băncilor. De atunci preoții, și mai ales învățătorii, luară conducerea mișcării, care în scurtă vreme duse la rezultate uimitoare, de care ne putem face idee după cifrele următoare:

La începutul anului 1901 se înființează 60 de bănci;

La finele lui 1901 erau 256 bănci cu 20 604 membri și 2.346.046 lei capital;

La finele lui 1902 erau 700 bănci cu 59 844 membri și 4 250 600 lei capital;

La finele lui 1904 erau 1625 bănci cu 121 786 membri și 10 168 812 lei capital;

În 1906, numărul băncilor trecuse de 2000, iar capitalul lor de 16 000 000, și ele merg mereu înainte. Dl. G. Dumitrescu-Bumbești, pe lângă activitatea ce a depus pentru atingerea acestui rezultat, mai întâi ca agent de propagandă, și apoi ca inspector al băncilor populare, a lucrat și un manual cu instrucții și îndrumări, pentru a ajuta pe fondatorii și conducătorii de bănci populare. Acest manual, care la

început era foarte restrâns, mai pe urmă a fost nevoie să fie mult dezvoltat și sub această nouă formă el se prezintă Academiei, pentru a solicita premiul Năsturel. Cartea d-lui G. Dumitrescu-Bumbești este precedată de o prefață de dl. A.C. Cuza asupra *clasei rurale și băncilor populare*, și de o introducere a autorului. Cartea însăși e împărțită în opt părți. Cea dintâi e intitulată: *Înființarea Băncilor*, și în ea se dau tot felul de instrucții relative la această operație, numeroase proiecte de statute pentru tot felul de bănci și societăți cooperative, modele de acte, până și modelul unei cuvântări pentru a îndemna la înființarea unei bănci.

În partea II se dau instrucții pentru fiecare din funcționarii și agenții băncilor. În partea III, legile și extractele din coduri și din legi, care sunt necesare pentru conducătorii și membrii băncilor. În partea IV, formulare pentru tot felul de acte, de procese verbale, de conturi, etc., urmată de partea V, *Note explicative* asupra termenilor tehnici și a celor ce se referă la aceștia. Partea VI este un mic tratat de contabilitate în partidă dublă pentru uzul băncilor populare, urmat de o întreagă contabilitate model a unei bănci populare pentru un an întreg, în care sunt reunite toate cazurile ce se pot ivi în funcționarea unei asemenea bănci. Partea VII se ocupă de contabilitatea după registrele Cassei centrale a Băncilor Populare, însoțită de asemenea cu modele pentru toate felurile de registre ale acestei Casse. În fine partea VIII cuprinde tabele pentru calcularea dobânzilor simple, formate pe zile și luni până la un an, și pentru procente de la 3 până la 12%, și urmate de explicații asupra întrebuințării lor.

În rezumat, cartea d-lui G. Dumitrescu-Bumbești reprezintă o muncă considerabilă, și e alcătuită cu o pricepere și cu o cunoștință a adevăratelor trebuințe ale băncilor, care o fac să fie indispensabilă pentru oricine este membru sau e chemat a conduce într-o măsură oarecare o bancă populară. Având în vedere acestea, precum și însemnata parte de acțiune pe care dl. G. Dumitrescu-Bumbești a avut-o în desvoltarea mișcării economice de la sate, care a avut deja rezultate așa de frumoase, va fi, cred, bine ca Academia să recompenseze activitatea d-sale, acordând lucrării sale premiul Năsturel.”

(„*Analele Academiei Române. Partea Administrativă și Desbaterile.*”, Seria 2, Tomul 29, 1906-1907, pag. 460-462)

Anexa 3:

„București, 23
octombrie 1924

Domnule Mihalache,

După războiul mondial, care a secerat atâtea vieți și a măcinat atâtea energii; care a spulberat atâtea rod de muncă și agoniseală, operă de decenii și de veacuri a atâtor generații, lăsând în urmă-i ruină și jale, lacrimi și desnădejde, țara noastră a eșit totuși mărită în hotarele ei naturale, pe care le-au visat și după care au suspinat și s-au jertfit atâția înaintași ai noștri, iar poporul trezit din lunga-i inconștiință și adormire a nădăjduit o nouă așezare socială și o nouă orientare politică. Aproape în întreaga Europă noile curente democratice, unele utopice și

periculoase, altele raționale și moderate au isvorât din suferințele trecute și nouile aspirații ale claselor de jos. La noi clasa țărănească după o ocupație plină de obidă și umiliri, după jertfe numeroase pentru neam și pentru ogor, cari ne-au adus la unitatea națională a nădăjduit cu drept cuvânt, că în sfârșit alte vremuri se vor ivi în viața neamului nostru, altă conducere se va întrona la cârma țării, cu noi directive și alți oameni.

În starea de spirit de după război, confuză, fiindcă pornea de la o clasă cu mult bun simț, dar cu puțină cultură, putea să se înfiripeze orice fel de acțiune și bună și rea și de bună credință și cu gânduri necurate; pornită ori în liniște și metodic, ori pripit și cu răsvrătire, totul depinzând de omul chemat să folosească momentul și să dirijeze masa. Sunt 2 oameni cari au profitat de acest moment: Domnul general Averescu și dumneata. Primul încurajat de succesele: militare ce avusese în timpul războiului și exaltat de încrederea și adorația mistică pe care i-o manifesta masa poporului s-a avântat în politică cu elemente de ocazie, fără legătură sufletească pentru ei, fără program și sistem de guvernare, care ajungând la putere au încercat să înfăptuiască îndreptarea moravurilor politice și restaurarea țării. Dar felul cum a căzut generalul Averescu după o guvernare, care a desmințit în totul frumoasa deviză „MUNCA, CINSTEA ȘI LEGALITATE” va fi multă vreme pilda vie în istoria politică a țării a unui partid nepregătit de a fi chemat la cârma Statului. Pentru popor această cădere a fost o crudă desamăgire. D-ta care n-avuseși norocul să fi căpitanul adorat și dorit de popor ai profitat de căderea aceasta pentru a face ca toate privirile poporului să se îndrepteze de data aceasta spre d-ta ca spre adevăratul și singurul său mântuitor chemat să-i îndeplinească nădejdele pe cari generalul Averescu le desamăgise.

Steagul ridicat de d-ta, care erai și puteai să rămâi multă vreme un simbol al țărănimii, a făcut să tresare multe inimi, să se înfiripeze în jurul d-tale multe nădejdi și astfel să crezi un curent. În mulțimea de adepți a acestei noi orientări politice era și un bătrân care timp de peste 30 ani își închinase viața pentru ridicarea clasei țărănești. Eram eu domnule Mihalache care o viață întregă făcusem ȚĂRĂNISM ECONOMIC după cum dumneata pe un teren deja bătătorit căutai să inaugurezi *țărănismul politic*. Lupta economică ce am întreprins acum 30 ani pentru ridicarea clasei țărănești era în mod indirect și o pregătire a emancipării politice a acestei clase. Mi-aduc aminte cum decedatul Dobrescu-Argeș adevăratul întemeietor al partidului țărănesc mi-a spus acum 24 de ani: *D-ta ești mai fericit ca mine, fiindcă prin activitatea d-tale economică pregătești țărănimea și pentru o viață politică mai mare*. Încrezător deci, că odată ce ai ridicat steagul redeșteptării, vei inaugura și o politică nouă, curată și sănătoasă închinată numai țării, am devenit și eu adeptul țărănismului d-tale politic după cum și d-ta mi-ai fost elev al țărănismului economic. Socoteam că noul partid va adopta un program democratic moderat, că va fi unitar căutând să desăvârșească legătura politică prin cea sufletească și îți vei da silința să-l lipsești de autocratismul și de toate păcatele celorlalte partide. Primirea cu atâtea osanale și onoruri a d-lui Stere a fost o primă și o crudă decepție atât pentru mine cât și pentru atâtea adepți ai partidului. Socoteam că acest om care ponegrise țara în timpul celor mai dureroase momente

din povestea neamului nostru va avea acea elementară intuiție ca să-și ispășească prin mutism și inacțiune păcatul mare ce săvârșise. D-ta însă nu numai că nu l-ai pus la locul ce i se cuvenea, dar l-ai ridicat chiar la rangul de mentor și conducător de fapt al partidului. Mai speram că vei isbuti să faci acea selecționare a elementelor venite în partid atât de necesară pentru a asigura unitatea sufletească, dar spre marea uimire a atâtor democrați convinși și devotați, ne-a fost dat să vedem țărăniști improvizați din drojdia vechilor partide ridicați la rangul de conducători. Aceasta este o nouă greșală a d-tale. Ați detestat întotdeauna autocratismul ce există în conducerea vechilor partide fără să vă dați seama că pe nesimțite, dar metodic, s-a cuibărit în sânul propriului d-voastră partid același autocratism datorită căruia marea masă a poporului trebuie să adopte vrând nevrând concepțiile d-voastră, sau pe ale unui conducător impus de dvs., și tolerat de partizanii dvs.; un autocratism cu atât mai primejdios cu cât acțiunea lui ocultă devine din ce în ce mai îndrăzneată și sfidătoare. Ați tolerat-o că chiar de la conducerea partidului să se afirme în plin parlament că sovietele rusești n-ar vrea să steie de vorbă în chestia Basarabiei cu actualul guvern burghez și că numai partidul țărănesc ar fi chemat să rezolve această chestiune de unitate națională. Ați dat astfel prilej țării să tragă concluzia cumplit de dureroasă că conducerea partidului țărănesc ar avea legături politice CU SOVIETELE BOLȘEVICILOR RUȘI. CONȘTIINȚA POPORULUI ESTE HOTĂRÂT CONTRA BOLȘEVISMULUI ȘI AFIRMAREA PUBLICA A UNEI ATARI CONCEPȚII NU POATE ISVORĂ DECÂT DINTR-UN AUTOCRATISM LIPSIT DE CEL MAI ELEMENTAR TACT POLITIC ȘI PATRIOTISM. Și după ce ați hotărât să dați vot de blam guvernului pe tema aceasta, nu ați obținut nici măcar toate voturile partizanilor d-voastră. Tot un astfel de autocratism s-a dovedit când după ultimele alegeri generale ați angajat partidul în atitudinea de părăsire ostentativă a parlamentului pentru ca după scurt timp, fără nici o motivare serioasă să reîntrați în sânul acelorași Corpuri Legiuitoare pentru a lua parte la debateri prin mani-festațiuni cari au eșit chiar din cadrul unei elementare bune cuviinți. Iar complectă dezorientare politică a partidului s-a evidențiat în tragicomedia fuziunii, acel faimos eveniment politic, pe cât de ridicol pe atât de dureros. Ai avut domnule Mihalache un ultim și cel mai bun prilej să tai cangrena. N-ai făcut-o. Aceasta e ultima d-tale greșală în fața căreia, oamenii de bună credință călăuziți de un ideal pe care l-au visat și pentru care au luptat în acest partid nu mai pot să steie alături de d-ta și de tovarășii d-tale politici. În toată viața mea am luptat cu pasiune, cinste și dezinteresare pentru cauza țărănească, dar în fața acestor fapte sunt nevoit să părăsesc partidul țărănesc cu marea decepție de a nu fi găsit în el ceea ce țărănimea aștepta de la dânsul. Și plec cu marea decepție că nici după atâtea lecții pe care ni le-a dat războiul, nu răsar elemente potrivite vremii și încă nu ne învățăm minte. Iar d-ta dacă vrei să ascuți măcar acum în ceasul al unsprezecelea de un sfat, iată-l: „Nu uita de unde ai plecat și unde trebuie să ajungi”. De vrei scutură lanțurile, că ești un prizonier la bunul plac al celor din jurul dumitale. Scapă-te de cei care înconjurându-te, te-au speculat numai pentru ei, iar nu pentru interesele clasei

țărănești. Acestea sunt sfaturile unui bătrân care părăsindu-te, cu atâta amărăciune se reîntoarce la vechea-i activitate închinată celor mulți și nevoiași.

G. Dumitrescu-Bumbești

Str. General Anghelescu 31”

(„Lichidarea grupărei țărăniste – Demisia d-lui Gh. Dumitrescu Bumbești” în *Universul*, an XLII, nr. 245 din 26 octombrie 1924, p. 3)

Anexa 4:

„Maiestate,

Acum 26 ani tânărul principe moștenitor al României, cutreierând munții și plaiurile patriei Sale, pentru a cunoaște splendoarea și admira măreția lor, și cu dorința de a se apropia cât mai mult de poporul, ale cărui destine era sortit să le ducă pe înălțimile minunate ale idealului acestui neam. În vara anului 1898, Alteța Regală, scoborând de pe crestele Carpaților, sub poalele Parângului într-un sat de munte din Gorj, pe malurile Jiului, este întâmpinat de sătenii munteni din acea regiune, cu strigăte de bucurie și lacrimi de fericire. Un tânăr și modest învățător, înfățișându-se Alteței Sale, îi prezintă o revistă populară «Șezătoarea Săteanului», care era organul societății culturale «Luminarea Săteanului» și avea de scop răspândirea ideii pentru înființarea Băncilor Populare, în scopul ridicării economice a țărănimii. Alteța Sa, cu un interes vădit, ascultă lămuriri, laudă cu cuvinte de îmbărbătare acea inițiativă și rostește convingător: „*Aceasta este cea mai bună politică ce se face*”.

Maiestate,

Sunt fericit să văd minunea că tânărul Principe de acum 26 ani să fie astăzi Regele tuturor românilor; modestul învățător de sub poalele Parângului să fie chiar bătrânul cooperador ce Vă vorbește, iar începuturile modeste de acum un sfert de veac, să fie această mișcare formidabilă, care Vi se înfățișază astăzi prin delegații ei, reprezentând milioane de cooperadori și veniți aici din întreaga Românie Mare, să se sfătuiască și să pună la cale noi și trainice rosturi pentru propășirea ei.

Maiestate,

Cooperatorii din România Mare, prin mine, cel mai bătrân, dar în același timp și cel mai fericit, că văd opera, la care am lucrat peste 30 de ani, ajunsă la o așa de mare dezvoltare, depun la picioarele Maiestății Voastre tot devotamentul lor nețărmurit și vă asigură, că după cum în timp de pace vor fi albine neobosite pe ogorul cooperației, tot astfel în timp de restriște, vor face zid de granit în jurul Maiestății Voastre, pentru apărarea și înălțarea scumpei noastre Patrii. Să trăiți Maiestate!”

(Monitorul Oficial nr. 5 din 9 ianuarie 1925, pag. 129)

Anexa 5:

Nicolae Iorga, „Dumitrescu-Bumbești” în *Neamul Românesc*, an XXXIV, nr. 175 din 11 august 1939, pag. 1

„Un om și-a isprăvit sarcina pe lume, căruia i s-a datorit, în vremuri de neîncredere a țărănimii noastre, un mare act de liberare, pe care l-a început fără să

aibă curajul - și puterea – de a-i supraveghea dezvoltarea. Liberare nu politică – aceia n-a avut-o decât înainte de a intra noi în civilizație, în cea fanariotă sau în cea occidentală. Ea nu se poate sprijini decât pe cea economică. Din șerbi, din datornici, din proletari agricoli nu se poate face o clasă care să-și aibă partea în dezvoltarea Statului. Ci Dumitrescu-Bumbești a lucrat pentru libertate economică a celor care erau din sângele său, și până la intrarea în viața orășenească, din treapta sa. A vrut să se ajute la nevoi unii pe alții și a căutat prin această reciprocitate înlăturarea cămătarului. Calea pe care a plecat nu era luminată de cunoștința locurilor. Deci, în cetatea Băncilor țărănești a putut ușor să intre acelaș dușman. Dar mai ales a intrat politicianul. Întâiu cel filantrop, apoi toți cei fără nici o filantropie. Întreaga clasă căreia nu-i trebuia acest amenințător edificiu țărănesc. Ea a ocrotit, „a ajutat”, „a confiscat”. Și el, întemeietorul nu era însuși străin de aceia care au ucis principiul de autonomie al operei sale.”